

**Beleidsnota
Geurhinderbeleid
Provincie Zuid-Holland**

Geurhinderbeleid
Provincie Zuid-Holland
Vastgesteld door Gedeputeerde Staten op 16 november 2010

1. SAMENVATTING EN BELEIDSREGELS	1
2. INLEIDING	6
2.1. Algemeen	6
2.2. Opzet van het beleidsdocument	6
3. ACTUALISATIE PROVINCIAAL GEURHINDERBELEID	7
3.1. Historie geurhinderbeleid in provincie Zuid-Holland	7
3.2. Rijksbeleid geur	7
3.3. Nieuwe Wet op de ruimtelijke ordening (Wro)	8
3.4. Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)	8
3.5. Wet geurhinder en veehouderij (Wgv)	8
3.6. Odour units en geureenheden: NEN-EN 13725	8
3.7. Implementatie IPPC richtlijn in Wet algemene bepalingen omgevingsrecht: Beste Beschikbare Technieken (BBT)	9
3.8. Relatie geur en gezondheid	9
4. BEOORDELINGSKADER VOOR HET ACCEPTABEL GEURHINDERNIVEAU PROVINCIE ZUID-HOLLAND	10
4.1. Afbakening	10
4.2. Inleiding	10
4.3. Relevante aspecten bij beoordeling geursituatie	10
4.3.1. Frequentie	11
4.3.2. Geurconcentratie	11
4.3.3. Hedonische waarde	11
4.3.4. Geurgevoelige objecten	12
4.3.5. Nieuwe of bestaande situaties	13
4.4. Beoordelingskader acceptabel geurhinderniveau	13
4.4.1. Afwegingsgebied acceptabel hinderniveau	13
4.4.2. Geurhindercontouren rond geurbronnen	16
4.5. Samenvatting beoordelingskader geurbelasting	17
5. TOEPASSING IN VERGUNNINGVERLENING EN HANDHAVING	17
5.1. Inleiding	17
5.2. Geurhinderbeleid en milieuvergunningen	17
5.2.1. Bestaande of nieuwe situatie	18
5.2.2. Cumulatie van geuren	19
5.2.3. Gemotiveerd afwijken is mogelijk	19
5.3. Geurneutralisatiemiddelen	20
5.4. Geurhinderbeleid en handhaving	20
6. TOEPASSING IN RUIMTELIJKE ORDENING	22
6.1. Geurhinderbeleid Zuid-Holland en Ruimtelijke Ordening	22
6.2. Hulpmiddel bij Ruimtelijke Ordening: Geursignaleringskaarten	22
7. VERKLARENDE WOORDENLIJST	23
8. REFERENTIES	25

Bijlagen	aantal bladzijden
I Invloed van nieuwe Wet- en regelgeving en ontwikkelingen op geurhinderbeleid	8
II Achtergronddocument geur	2
III Lijst van potentieel geuremitterende bedrijven	3
IV Klachtenprotocol Milieutelefoon Zuid-Holland	7
V Geuraanpak Kerngebied Rijnmond (apart rapport)	X
VI Geurneutralisatiemiddelen beleidsdocument Zuid-Holland (apart rapport)	X

1. SAMENVATTING EN BELEIDSREGELS

Aanleiding

De Beleidsnota Actualisatie Geurhinderbeleid brengt verschillende documenten rond het geurhinderbeleid samen en actualiseert deze om voorbereid te zijn op de overdracht van de vergunningverlening en handhaving naar de RUD's. De provincie heeft vanuit haar activiteiten op het gebied van vergunningverlening en handhaving de taak om te bepalen aan welke eisen bedrijven moeten voldoen om de geuroverlast te beperken. Verder heeft de provincie in de PSV vastgelegd dat de (milieu)ruimte voor HMC bedrijven van provinciaal belang is. Voor wat betreft het vergunningendeel betreft het document een technisch beleidskader, op grond waarvan vergunningen worden afgegeven. In het Beleidsplan Groen, Water en Milieu is de aankondiging van deze actualisatie opgenomen.

Het beleid wordt geactualiseerd, niet aangescherpt.

Geschiedenis

In 1995 is de Nota Uitvoering Stankbeleid, Plan van Aanpak vastgesteld. Deze Nota is in het onderliggende document geactualiseerd. Tevens is het beleid voor het Kerngebied Rijnmond opgenomen. In juli 2005 is dit (Geuraanpak Kerngebied Rijnmond (Haven- en Industriegebied)) vastgesteld en een jaar later geëvalueerd. Er is geen aanleiding om het beleid voor dit specifieke gebied aan te passen. De beleidskaders voor het Kerngebied Rijnmond en Zuid-Holland (totaal) sluiten op elkaar aan.

Kerngebied Rijnmond

De kern van het vergunningenbeleid is het vaststellen van het acceptabel hinderniveau dat ligt tussen hinder en ernstige hinder. In het Kerngebied Rijnmond (Haven- Industriegebied) zijn twee scherpere niveaus toegevoegd om (ernstige) hinder vanwege cumulatie te voorkomen. Het geurhinderbeleid voor bedrijven buiten het Kerngebied Rijnmond bepaalt dat bedrijven moeten voldoen aan het basisniveau, dat in deze beleidsnota is beschreven. In bijlage V is het beleid voor het Kerngebied Rijnmond opgenomen.

Doelstelling

Het Zuid-Hollands geurhinderbeleid is een uitwerking van het geurhinderbeleid van het Rijk, dat is uitgewerkt in de Nederlandse emissie Richtlijn Lucht en Bijzondere regelingen voor bepaalde bedrijfstakken. Uitgangspunt is het zoveel mogelijk beperken van geurhinder. Een onderdeel van het Rijksbeleid is dat lokale overheden de uiteindelijke lokale afweging moeten maken, zodat zij rekening kunnen houden met alle relevante belangen om tot een duurzame kwaliteit van de leefomgeving te komen. De Beleidsnota Actualisatie Geurhinderbeleid Zuid-Holland is bedoeld als beleid daarvoor. Het is gericht op het verlenen van milieuvergunningen voor bedrijven waarvoor Gedeputeerde Staten het bevoegde gezag zijn.

Het beleidskader legt de systematiek vast waarmee de grens van hinder en ernstige hinder wordt bepaald. Voorts gaat de systematiek in op het vastleggen van het acceptabel hinderniveau.

In de Nota Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving 2010-2013 is het onderdeel geurhinder van de milieuvergunning één van de onderdelen van de vergunning, waarvan Gedeputeerde Staten periodiek beoordelen of actualisatie nodig is.

De actualisatie betreft:

- a. een systematiek om de mate van hinder te bepalen; uit de jurisprudentie blijkt dat het bevoegde gezag niet kan volstaan met de constatering dat het ergens stinkt, maar ook moet beoordelen hoe erg dat is; om de mate van hinder en ernstige hinder te bepalen is een objectieve methode

- ontwikkeld; deze methode is in de jurisprudentie van de Afdeling bestuursrechtspraak geaccepteerd;
- b. een uitvoeringsparagraaf voor vergunningverlening en handhaving met een stapsgewijze beoordeling van het geuraspect vanaf de vergunningaanvraag tot aan de vaststelling van het "acceptabel hinderniveau";
  - c. de aansluiting bij de maatregelenpakketten (beste beschikbare technieken) voor bepaalde bedrijfstakken in de Nederlandse emissie Richtlijn Lucht;
  - d. de introductie van een Europese meet- en rekeneenheid: de "odourunit";
  - e. beleid voor het gebruik van geurneutralisatiemiddelen., het interimbeleid voor geurneutralisatiemiddelen wordt hiermee van kracht.

Beleidsregels vergunningverlening

De kern van het beleid is vastgelegd in beleidsregels. Hieronder wordt toelichting gegeven op de 3 beleidsregels.

Beleidsregel 1

Voor het provinciale geurhinderbeleid zijn het rijksbeleid geur en de uitwerking daarvan in de Nederlandse Emissierichtlijn Lucht leidend. Het beleid is gericht op het voorkomen en beperken van (nieuwe) geurhinder. Voor bedrijven betekent dit dat zij de Beste Beschikbare Technieken (BBT) dienen in te zetten.

Beleidsregel 2

Gedeputeerde Staten stellen voor de omgeving van inrichtingen, waarvoor zij het bevoegde gezag zijn, het acceptabele geurhinderniveau vast. Dit doen zij op basis van een onderzoek dat door de aanvrager van de vergunning is overgelegd. In dat onderzoek zijn de hinder en de ernstige hinder voor de omgeving van het bedrijf berekend. De hinder en de ernstige hinder worden uitgedrukt in contouren op een kaart, waarbij de contour voor hinder altijd ruimer is dan die voor ernstige hinder. De contouren kunnen met verschillende meetmethoden worden bepaald.

Hindercontouren en afwegingsgebied acceptabel geurhinderniveau

De grootte van de contouren worden bepaald door:

- het geurtype: voor onaangename geuren gelden strengere grenzen;
- de blootstellingsduur: bij langdurige blootstelling gelden strengere grenzen (met 3.500 emissie-uren per jaar als grens);
- de geuremissie: hoe sterker de geur, hoe groter het invloedsgebied. Bij de bepaling van het gebied wordt gewerkt met percentielen. Percentielen staan hierbij voor de duur dat een bepaalde geurconcentratie wordt overschreden (met 99,99 en 98 als grenzen).

Het acceptabel hinderniveau wordt bepaald door afweging van ondermeer de volgende aspecten: de historie van de inrichting in zijn omgeving, de aard van de geur, het klachtenpatroon, technische en financiële consequenties van mogelijke maatregelen en consequenties voor werkgelegenheid.

Beleidsregel 3

Er wordt onderscheid gemaakt tussen meer en minder gevoelige objecten. Bij geurgevoelige objecten gaat het onder meer om woonwijken, scholen en zorginstellingen. De lijst met meer en minder gevoelige objecten treft u in de tabel. Voor minder geurgevoelige objecten is een hogere geurbelasting toelaatbaar dan voor de meest geurgevoelige objecten.

Ruimtelijke Ordening

De provincie Zuid-Holland stelt zich op het standpunt dat geurhinder in het algemeen geen provinciaal belang in de zin van de Wro. Dit betekent dat de afwegingen met betrekking tot geurhinder en ruimtelijke ordening in het algemeen op gemeentelijk niveau worden gemaakt. De (milieu)ruimte van HMC bedrijven is wel als provinciaal belang vastgelegd in de PSV. Bij de beoordeling van ruimtelijke plannen dient de vergunde situatie mede beoordeeld te worden.

BELEIDSREGELS GEURHINDER PROVINCIE ZUID-HOLLAND

Beleidsregel 1

De provincie Zuid-Holland volgt voor vergunningverlening (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht) het rijksbeleid geur alsmede de uitwerking daarvan in de Nederlandse Emissierichtlijn Lucht en de Beleidsnota Actualisatie geurhinder van de Provincie, vastgesteld door Gedeputeerde Staten op 16 november 2010. Dat betekent dat het algemene uitgangspunt is het voorkomen van (nieuwe) hinder en verder dat geuremitterende inrichtingen de beste beschikbare technieken (BBT) inzetten om geurhinder voor de omgeving te voorkomen dan wel te beperken.

Beleidsregel 2

Gedeputeerde Staten stellen in het belang van de bescherming van het milieu het acceptabel hinderniveau vast voor geurhinder in de omgeving van een inrichting als bedoeld in artikel 1.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.

- 2a. Het afwegingsgebied voor het acceptabel geurhinderniveau bevindt zich tussen de volgende grenzen:
- de hindergrens;
  - de ernstige-hindergrens.

Voor de bepaling van de hindergrenzen kunnen in ieder geval de volgende objectieve hulpmiddelen worden gebruikt: de hinderenquête (TLO's), klachtenregistratie/-analyse en hedonische waarden. De TLO en de klachtenregistratie zijn van groter belang dan de hedonische waarde omdat deze een maat zijn van de werkelijk ondervonden hinder.

- 2b. De ligging van de hindergrens en ernstige-hindergrens is opgenomen in onderstaande tabel.

Ligging Hindergrens en Ernstige Hindergrens

geurtype	emissie-uren per jaar	Hindergrens	Ernstige Hindergrens
$C_{(H=-2)} < 5 \text{ ou}_E/\text{m}^3$	≥ 3.500	$0,5 \text{ ou}_E/\text{m}^3$ als 98-percentiel	$C_{(H=-2)}$ als 98-percentiel
	< 3.500	$2,5 \text{ ou}_E/\text{m}^3$ als 99,99-percentiel	$5 \times C_{(H=-2)}$ als 99,99-percentiel
$C_{(H=-2)} \geq 5 \text{ ou}_E/\text{m}^3$	≥ 3.500	$0,5 \text{ ou}_E/\text{m}^3$ als 98-percentiel	$5 \text{ ou}_E/\text{m}^3$ als 98-percentiel
	< 3.500	$2,5 \text{ ou}_E/\text{m}^3$ als 99,99-percentiel	$25 \text{ ou}_E/\text{m}^3$ als 99,99-percentiel

Toelichting: $C_{(H=-2)}$ = de geurconcentratie behorende bij een hedonische waarde van -2.

Beleidsregel 3

Geurgevoelige objecten worden beschermd tegen niet acceptabele geurhinder.

In onderstaande tabel is de niet-limitatieve lijst met geurgevoelige objecten opgenomen.

Niet-limitatieve lijst van geurgevoelige objecten

Type 1: meest geurgevoelig	type 2: minder geurgevoelig	type 3: licht geurgevoelig
Woonwijk, lintbebouwing	bedrijfswoningen	bedrijfsterreinen en industriegebieden
ziekenhuizen, sanatoria, bejaarden- en verpleegtehuizen	woningen in het landelijk gebied, verspreid liggende woningen	
recreatiegebieden (verblijfsrecreatie)	recreatiegebieden (dagrecreatie)	
Woonwagenterreinen	kantoren	
Woonboten	winkels	
Asielzoekerscentra		

Type 1: meest geurgevoelig	type 2: minder geurgevoelig	type 3: licht geurgevoelig
Scholen		
Dagverblijven		

- 3a. Voor geurgevoelige objecten van het type 2 is een driemaal zo hoge geurbelasting toelaatbaar dan voor objecten van het type 1;
- 3b. Bij geurgevoelige objecten van het type 3 mag de ernstige-hindergrens niet worden overschreden;
- 3c. De hindergrens is de streefwaarde voor type 1-bestemmingen.

2. INLEIDING

2.1. Algemeen

De provincie Zuid-Holland heeft sinds 1995 eigen geurhinderbeleid. Het geurhinderbeleid was beschreven in een aantal los van elkaar bestaande documenten, waarin verschillende onderdelen werden beschreven en die waren bestemd voor verschillende doelgroepen. Bovendien waren niet alle onderdelen van het beleid in detail uitgewerkt en op schrift vastgesteld. Bij procedures en besluiten waarbij geurhinder een rol speelt moest hierdoor in de praktijk een beroep worden gedaan op de persoonlijke deskundigheid en ervaring van een aantal geurspecialisten binnen de provincie.

Daarnaast hebben er verschillende ontwikkelingen plaatsgevonden die van invloed zijn op de uitvoering van het geurhinderbeleid of daar vragen over oproepen. Voorbeelden hiervan zijn de aanpassing van de Wet ruimtelijke ordening, de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, de Wet geurhinder en veehouderij, de Nederlandse Emissierichtlijn Lucht en de Bijzondere Regelingen voor geur, normering van geurmetingen en hedonische metingen en de overgang van geureenheid naar Europese odour units.

Doelstelling

Het doel van dit beleidsdocument is het samenvoegen van de verschillende onderdelen van het geurhinderbeleid en het actualiseren van het geurhinderbeleid in verband met nieuwe ontwikkelingen in regelgeving. Gebruikers van dit document kunnen zijn: vergunningverleners, handhavers, gemeenten, adviesbureaus en planontwikkelaars.

Zowel het rijksbeleid geur als het provinciale geurhinderbeleid zijn erop gericht om bestaande hinder terug te dringen en nieuwe hinder te voorkomen. De moeilijkheid is vast te stellen welke mate van hinder nog acceptabel is ('acceptabel hinderniveau'). De geursystematiek die in dit document wordt beschreven is de methode waarmee in Zuid-Holland het acceptabel hinderniveau wordt vastgesteld. Deze methode is bruikbaar voor zowel voor vergunningverlening (paragraaf 3.4) als de beoordeling van plannen op het terrein van de ruimtelijke ordening (Wro).

2.2. Opzet van het beleidsdocument

De beleidsnota is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 3 is het bestaande landelijke en provinciale geurbeleid kort beschreven. Tevens zijn nieuwe ontwikkelingen aangestipt. Per onderwerp is aangegeven wat de doorwerking van het onderwerp is in het beleidsdocument.

Het geactualiseerde beoordelingskader Geurhinder van de provincie Zuid-Holland is beschreven in hoofdstuk 4. Dit hoofdstuk bevat de basis van de geursystematiek.

De rol van de provincie in het geurhinderbeleid is vooral gericht op de Vergunningverlening en Handhaving voor die bedrijven die onder provinciaal bevoegde gezag vallen. In hoofdstuk 5 is de geursystematiek uitgewerkt voor (milieu-)vergunningverlening. Paragraaf 5.4 beschrijft de werkwijze voor handhaving van vergunningen.

In hoofdstuk 6 is een korte beschrijving gegeven van de geursignaleringskaarten. Dit zijn kaarten waarop de geurcontouren zijn aangegeven rond geurrelevante bedrijven die onder provinciaal bevoegd gezag vallen. De kaarten kunnen worden gebruikt als hulpmiddel bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Hoofdstuk 7 bevat een verklarende woordenlijst.

In hoofdstuk 8 staan de referenties vermeld.

3. ACTUALISATIE PROVINCIAAL GEURHINDERBELEID

Er zijn nieuwe inzichten en ontwikkelingen op het terrein van geur(beleid), ruimtelijke ordening en vergunningverlening, die van invloed zijn op het provinciaal geurhinderbeleid. Hieronder zijn de belangrijkste uitgangspunten en de nieuwe ontwikkelingen in het kort beschreven. In bijlage I is een meer uitgebreide beschrijving te vinden.

3.1. Historie geurhinderbeleid in provincie Zuid-Holland

In de geïndustrialiseerde gebieden van Zuid-Holland speelt geurhinder een belangrijke rol in de milieubeleving van mensen. In 1995 is door de provincie Zuid-Holland het document 'Uitvoering Stankbeleid, plan van aanpak' [ref. 1.] opgesteld. In aanvulling daarop is in 2002 de 'module stank' van de 'Handreiking Luchtkwaliteit en Ruimtelijke Ordening' gepubliceerd [ref. 6.]. Het doel van de handreiking was om planvormers en planbeoordelaars bij gemeenten en de provincie Zuid-Holland een goede en eenduidige afweging te kunnen laten maken aanzien van nieuw te ontwikkelen geurgevoelige bestemmingen in de nabijheid van geuremitterende bronnen.

De basiselementen van de in deze documenten beschreven aanpak zijn nog steeds actueel en vormen de grondslag van het geurhinderbeleid dat in voorliggend beleidsdocument is beschreven.

Voor het Kerngebied Rijnmond is in 2005 een lokale/regionale geuraanpak vastgesteld. Deze geuraanpak past binnen het rijksbeleid geur en is toegesneden op de bijzondere situatie in het haven- en industriegebied Rijnmond. Daar is - meer dan in andere delen van de provincie - sprake van veel bronnen en cumulatie van geurhinder. Het geurbeleid voor het Kerngebied Rijnmond is vastgelegd in het document Geuraanpak Kerngebied Rijnmond (zie bijlage V) en heeft betrekking op milieuvergunningverlening.

3.2. Rijksbeleid geur

Het Zuid-Hollands Geurhinderbeleid is een nadere uitwerking van het rijksbeleid geur. Het rijksbeleid geur is vastgelegd in de Herzienende Nota Stankbeleid uit 1994 [ref. 2.], de brief van de minister van VROM uit 1995 [ref. 3.] en de Nederlandse Emissierichtlijn Lucht [ref. 15.]. Het algemeen uitgangspunt van het rijksbeleid geur is het voorkómen van (nieuwe) hinder. Daarvan afgeleid is de volgende beleidslijn te geven:

rijksbeleid geur

Het algemene uitgangspunt is het voorkomen van (nieuwe) hinder. Daarvan afgeleid is de volgende beleidslijn:

- als er geen hinder is, zijn maatregelen niet nodig;
- als er wel hinder is, komen maatregelen in aanmerking op basis van het BBT-principe (Beste Beschikbare Technieken);
- de mate van hinder kan onder andere worden bepaald op grond van belevingsonderzoeken, hinderenquêtes, klachtenregistraties etc. Voor de zogeheten categorie-1 bedrijven komt het hinderniveau in de bedrijfstakstudie aan de orde;
- het bevoegde bestuursorgaan stelt de mate van hinder vast die nog acceptabel is.

In de Nederlandse Emissierichtlijnen Lucht (NeR) zijn voor een aantal branches maatregelenpakketten benoemd (zogenoemde categorie 1 bedrijven). De richtlijnen zijn gebaseerd op bedrijfstakstudies. Uitgangspunt is dat in de meeste gevallen de maatregelen zullen leiden tot een acceptabel hinderniveau. Het bevoegde bestuursorgaan dient vast te stellen of de maatregelen leiden tot een acceptabel hinderniveau en kan gemotiveerd afwijken van de NeR. Als er geen bedrijfstakstudie voorhanden is, zal het hinderniveau op een andere manier moeten worden bepaald.

Ten aanzien van ruimtelijke ontwikkelingen, dat wil zeggen zowel de vestiging van nieuwe bedrijven als de uitbreiding van bestaande milieubelastende dan wel milieugevoelige activiteiten, geldt eveneens als uit-

gangspunt dat nieuwe hinder dient te worden voorkomen. Uitgangspunt is dan ook dat een nieuwe woonlocatie, of anderszins gevoelige bestemming, op een zodanige afstand wordt gepland van stankbronnen – en andersom – dat geen of hooguit een acceptabele mate van hinder te verwachten is.

Uitgangspunt in de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht is dat in een vergunning voor een nieuwe inrichting, een uitbreiding van een bestaande inrichting of in een revisievergunning de beste beschikbare technieken moeten worden toegepast om een hoog beschermingsniveau te bereiken. Het streven is (nieuwe) hinder te voorkomen. Indien dit niet (geheel) mogelijk is, bijvoorbeeld vanwege ruimtelijke of economische omstandigheden, wordt op lokaal niveau bezien of andere oplossingen mogelijk zijn en vindt vervolgens een afweging plaats.

Het bevoegde gezag stelt in een specifieke situatie vast welke objecten beschermd moeten worden tegen geurhinder: de geurgevoelige objecten. Vervolgens stelt het bevoegde gezag vast wat het benodigde beschermingsniveau is voor de geurgevoelige objecten: het acceptabel hinderniveau.

3.3. Nieuwe Wet op de ruimtelijke ordening (Wro)

De Provinciale Structuurvisie (PSV) is op 30 juni 2010 in Provinciale Staten behandeld. In de PSV is beschreven welke zaken voor wat betreft ruimtelijke aspecten van provinciaal belang zijn in de zin van de Wro. In het algemeen gesproken maakt geurhinder hiervan geen onderdeel uit. Dat betekent dus dat afwegingen met betrekking tot geurhinder en ruimtelijke ordening in het algemeen op **gemeentelijk niveau** worden gemaakt.

Van de veertien provinciale belangen die in de PSV zijn beschreven zijn er twee die expliciet of impliciet een relatie hebben met het thema geur:

- het optimaal benutten van bestaande ruimte van economische clusters:
ruimte voor bedrijven in de hogere milieuhinder categorie (HMC-bedrijven) is een van de ambities binnen dit provinciaal belang; bij ruimtelijke ontwikkeling dient rekening te worden gehouden met de milieuruimte die deze bedrijven nodig hebben; ter plaatse van bedrijventerreinen dienen de hoogst mogelijke milieucategorieën te worden toegestaan;
- een gezonde leefomgeving:

als ambitie voor dit belang is onder andere opgenomen het gebiedsgericht differentiëren in milieukwaliteiten. Vanwege het belang van een goede leefomgevingskwaliteit dient rekening gehouden te worden met de milieuzones, waaronder geurhinder, in de omgeving van belangrijke versturende bronnen

3.4. Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)

De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) heeft op 1 oktober 2010 Hoofdstuk 8 van de Wet milieubeheer grotendeels vervangen. Deze wetswijziging heeft geen gevolgen voor de beoordeling van geurhinder bij inrichtingen, waarvoor de provincie het bevoegd gezag is.

3.5. Wet geurhinder en veehouderij (Wgv)

Het Zuid-Hollands geurhinderbeleid richt zich op geur afkomstig van industriële bronnen. In Zuid-Holland wordt het landelijk geurhinderbeleid ten aanzien van veehouderijen gehanteerd.

3.6. Odour units en geureenheden: NEN-EN 13725

Tot 2003 werden in Nederland geurconcentraties uitgedrukt in geureenheden ofwel ge/m^3 , gemeten conform de Nederlandse voornorm NVN 2820. Thans worden geurconcentraties in laboratoria volgens de NEN-EN 13725 gemeten in Europese odour units ofwel $\text{ou}_\text{E}/\text{m}^3$. Tussen deze twee grootheden geldt een vaste verhouding: $1 \text{ ou}_\text{E}/\text{m}^3 = 2 \text{ ge}/\text{m}^3$. In onderliggend document is consequent de eenheid Europese odour units (ou_E) gebruikt.

3.7. Implementatie IPPC richtlijn in Wet algemene bepalingen omgevingsrecht: Beste Beschikbare Technieken (BBT)

De IPPC-richtlijn (Europese Richtlijn 96/61/EG inzake geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging; gecodificeerd 2008/1/EG) verplicht de lidstaten van de EU om grote milieuvervuilende bedrijven te reguleren middels een integrale vergunning gebaseerd op de beste beschikbare technieken (BBT). In Nederland is de IPPC-richtlijn sinds december 2005 geïmplementeerd in de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo).

Met de wijziging van Wm is het ALARA-beginsel vervangen door het in de IPPC-richtlijn gebruikte begrip BBT. Het derde lid van artikel 8.11 Wm bepaalt thans dat bij het vaststellen van de vergunningvoorschriften tenminste wordt uitgegaan van BBT die voor de inrichting in aanmerking komen.

Voor geurhinder is in de NeR lucht het begrip hoog beschermingsniveau in de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht gelijk gesteld aan het acceptabel hinderniveau.

In het voorliggende beleidsdocument is het begrip BBT gebruikt in plaats van het (verouderde) begrip ALARA.

3.8. Relatie geur en gezondheid

In het Handboek 'Gezondheidseffectscreening, Stad & Milieu' [ref. 13.] is een koppeling gelegd tussen geurbelasting en een GES-score (GES = gezondheidseffectscreening). Er is daarmee een verband gelegd tussen geurhinder en gezondheid (welzijn):

tabel 3.1. Indeling geurbelasting en GES-score [ref. 13.]

geurconcentratie (98-percentiel) met hedonische waarde (H)	GES-score
- $0,5 < H \leq 0$	1
- $1 < H \leq -0,5$	3
- $2 < H \leq -1$	4
- $H \leq -2$	6

De IPO-adviescommissie Milieu heeft onlangs ingestemd met het voorstel om de GES-methodiek vaker te gaan gebruiken. Dit betekent dat de provincies met de aangereikte middelen aan de gang kunnen en zich tevens zullen inzetten om de gemeenten en de regionale GGD het GES-instrument te promoten.

De indeling uit tabel 3.1 is in het onderhavige beleidsdocument toegevoegd aan de geursystematiek voor het toetsen van geurbelasting in de provincie Zuid-Holland. De provincie Zuid-Holland gebruikt daarmee de systematiek van de GES-score voor het bevorderen van een gezonde inrichting van een goede en duurzame leefomgeving.

4. BEOORDELINGSKADER VOOR HET ACCEPTABEL GEURHINDERNIVEAU PROVINCIE ZUID-HOLLAND

4.1. Afbakening

De Beleidsnota is van belang voor milieuvergunningverlening voor inrichtingen waarvoor de provincie Zuid-Holland het bevoegde gezag is. Voor gemeenten kan het Zuid-Hollands geurhinderbeleid een handvat zijn bij milieuvergunningprocedures waarvoor zij zelf het bevoegde gezag zijn. En ook voor ontwikkelingen in de ruimtelijke ordening waarbij geurhinder vanwege bedrijven een rol speelt. In het rijksbeleid geur is immers het uitgangspunt dat nieuwe hinder moet worden voorkomen, zowel bij nieuw vestiging als uitbreiding van milieugevoelige of milieubelastende bestemmingen.

Vanwege de specifieke geurproblematiek in en rond het havengebied van Rijnmond is heeft de provincie Zuid-Holland voor dit gebied (het 'Kerngebied Rijnmond' genoemd), in 2005 een lokale/regionale geuraanpak vastgesteld. Deze geuraanpak past binnen het rijksbeleid geur. De geuraanpak is toegesneden op de bijzondere situatie in Rijnmond. De situatie in het Kerngebied Rijnmond is bijzonder omdat daar sprake is van cumulatie van geurhinder in een groot gebied. Het geurbeleid voor het Kerngebied Rijnmond is vastgelegd in het document Geuraanpak Kerngebied Rijnmond (zie bijlage V) en heeft betrekking op milieuvergunningverlening. Het in onderhavig document gepresenteerde geurhinderbeleid geldt daarom niet voor het Kerngebied Rijnmond.

4.2. Inleiding

Op lokaal niveau staat bij de uitvoering van het geurhinderbeleid een afwegingsproces centraal dat is gericht op het vaststellen van het acceptabel hinderniveau. Dit niveau wordt **per situatie** vastgesteld door het bevoegd gezag.

Als hulpmiddel bij het bepalen van het acceptabel hinderniveau geeft de NeR in paragraaf 3.6 de hindersystematiek. Deze systematiek alsmede het rijksbeleid geur laten het bevoegd gezag ruimte om te komen tot een eigen locatie specifieke afweging. Het bevoegd gezag dient in dit afwegingsproces een antwoord te geven op onder andere de volgende punten:

- kan er geurhinder worden veroorzaakt of wordt er geurhinder veroorzaakt door en continue dan wel een discontinue bron;
- de mate van hinder die nog acceptabel is;
- het bevoegd gezag stelt vast welke geurgevoelige objecten beschermd moeten worden tegen geurhinder;
- het bevoegd gezag stelt vast wat het benodigde beschermingsniveau is voor de geurgevoelige objecten.

Hoe wordt nu op lokaal niveau en in een specifieke situatie bepaald welke mate van hinder nog acceptabel is? In dit hoofdstuk wordt daarvoor een beoordelingskader aangereikt.

4.3. Relevante aspecten bij beoordeling geursituatie

Bij het beoordelen van een geursituatie spelen meerdere aspecten een rol. De belangrijkste daarvan worden hier opgesomd:

1. frequentie:	hoe vaak er geur waarneembaar is in de omgeving;
2. geurconcentratie:	hoe sterk de geur waarneembaar is;
3. hedonische waarde:	de waardering ((on)aangenaamheid) van een geur (type geur). De waardering (aard) van een geur speelt mee bij de mate van hinder. Een gelijke hoeveelheid geur van bijvoorbeeld een destructiebedrijf zal tot meer hinder leiden dan de geur van een broodbakkerij;
4. geurgevoeligheid van de bestemming:	het type bestemmingen dat in het ontvangende gebied rond een geurbron aanwezig is;
5. nieuwe of bestaande geursituatie:	bij het ontwikkelen van een nieuwe situatie (nieuwe bron of nieuwe geurgevoelige bestemmingen) kan vooraf rekening

6. geurhinder

worden gehouden met de geursituatie. In bestaande situaties kan een zekere mate van hinder niet altijd worden voorkomen; het aspect geurhinder wordt uitgewerkt in paragraaf 4.4 'Beoordelingskader acceptabel geurhinderniveau'.

In de volgende paragrafen worden de parameters 1-5 nader toegelicht.

4.3.1. Frequentie

De door een bepaalde bron uitgeworpen geur zal zich in de omgeving verspreiden. De geurconcentratie die daarbij op een bepaalde plaats wordt waargenomen is niet constant. De concentratie zal sterk fluctueren, omdat de windsnelheid en windrichting en ook de overige weersomstandigheden veranderen met de tijd. Ook de geurbron zelf hoeft geen constante emissie te hebben, waardoor de concentraties in de omgeving fluctueren.

De bij geur(hinder) toe te passen toetsingswaarden worden daarom gebaseerd op frequentieverdelingen. Een frequentieverdeling geeft de relatie aan tussen concentraties en de frequentie (bijvoorbeeld het aantal uren binnen een periode van een jaar) dat deze niet worden overschreden.

Als toetsingswaarden worden de zogenoemde hogere percentielwaarden gehanteerd, omdat deze percentielen de beste correlatie geven met de ondervonden geurhinder. Landelijk is het gebruikelijk om de 98-percentielwaarde te nemen. Een 98-percentiel geeft de waarde aan die 98 % van de tijd niet wordt overschreden en dus 2 % van de tijd wel. Een geurbelasting van $1 \text{ ou}_E/\text{m}^3$ als 98-percentiel geeft een locatie aan waar 2 % van de tijd (176 uren per jaar) de concentratie van $1 \text{ ou}_E/\text{m}^3$ wordt overschreden. Ook de 95-, 99,5 en 99,99-percentielwaarden worden in de praktijk toegepast. Deze geven de locaties aan waar respectievelijk gedurende 5 % van de tijd (438 uren per jaar), 0,5 % van de tijd (44 uren per jaar) en 0,01 % van de tijd (minder dan 1 uur per jaar) een bepaalde geurconcentratie wordt overschreden.

Het optreden van hinder en klachten is niet gekoppeld aan slechts één percentielwaarde, zoals de 98-percentiel, maar aan het verloop van de gehele frequentieverdeling. Op basis van ervaringen kan geconcludeerd worden dat (nog) hogere percentielwaarden dan de 98-percentiel in veel situaties beter correleren met hinder en klachten. Bij een (relatief) hogere percentielwaarde hoort ook een (relatief) hoger geurconcentratie; immers, een hoge geurconcentratie zal op een bepaalde plaats minder uren per jaar worden overschreden dan een lage geurconcentratie. De hoge(re) percentielen betreffen dus de hoge(re) concentraties gedurende een beperkt aantal uren. Het optreden van hinder en klachten kan juist door die kortdurende relatief hoge concentraties worden veroorzaakt.

De toetsingswaarde die de provincie Zuid-Holland hanteert ter plaatse van een geurgevoelig object is in principe een toetsingslijn. Er wordt in principe niet op één percentielwaarde getoetst maar op de volledige frequentieverdeling (zie afbeelding 4.1). In de praktijk wordt echter gemakshalve volstaan met de beoordeling van één percentiel: de 98-percentiel voor continue bronnen en de 99,99-percentiel voor discontinue bronnen.

4.3.2. Geurconcentratie

De geurconcentratie geeft aan hoe sterk een bepaalde geur waarneembaar is. De geurconcentratie wordt uitgedrukt in Europese odour units per kubieke meter (ou_E/m^3). Voor het bepalen van geurconcentraties is een gestandaardiseerde meetmethode ontwikkeld (NEN-EN13725), waarbij de geurconcentratie in een laboratorium wordt bepaald met een olfactometer en een geselecteerd geurpanel. Meer informatie over het meten van geur is opgenomen in bijlage II

4.3.3. Hedonische waarde

Voor een minder onaangename geur kan een hogere concentratie toelaatbaar zijn dan voor een meer onaangename geur. Om aan dit principe vorm te geven, is de zogenoemde 'hedonische waarde' in het geurhinderbeleid betrokken. De hedonische waarde (H) is een maat voor de (on)aangenaamheid van een geur.

Deze wordt uitgedrukt op een schaal van H = -4 (uiterst onaangenaam) tot H = +4 (uiterst aangenaam) (bepaling van de hedonische waarde NVN 2818). De bepaling vindt plaats door een panel in een geurlaboratorium dat aan de hand van genoemde schaal telkens een oordeel geeft aan verschillende aangeboden geurconcentraties. Meer informatie over het bepalen van hedonische waarden is opgenomen in bijlage II

4.3.4. Geurgevoelige objecten

Het bevoegd gezag stelt in een specifieke situatie vast welke objecten beschermd moeten worden tegen geurhinder. Dit betreft woningen en andere locaties waar mensen zich bevinden en waar blootstelling aan geur tot hinder kan leiden. Het landelijk beleid op dit punt zoals geformuleerd in paragraaf 2.9.2 van de NeR [ref. 15.] en het geurhinderbeleid van de provincie Zuid-Holland komen nauw overeen.

Hoewel in principe alle geurgevoelige objecten beschermd horen te worden tegen geurhinder, kunnen wel verschillen in het niveau van bescherming worden gehanteerd. Voor een bedrijfswoning kan bijvoorbeeld een hogere geurbelasting toegestaan worden dan voor aaneengesloten woonbebouwing. In dergelijke situaties is de afweging tussen de te verwachten vermindering van de hinder en de redelijkheid van het uitvoeren van maatregelen belangrijk.

Voor het vaststellen van het benodigde beschermingsniveau zijn de volgende criteria van belang:

- verblijfsduur;
- omvang van de groep;
- functie van de omgeving;
- aanwezigheid van gevoelige groepen;
- bijzondere bestemmingen.

Een aantal voorbeelden van te beschermen objecten is hieronder vermeld. De lijst is niet-limitatief. Bij het vaststellen of het om een geurgevoelig object gaat en bij het vaststellen van de mate van bescherming zijn vooral de hierboven genoemde criteria van belang. In onderstaande lijst zijn de bestemmingen van type 1 het meest geurgevoelig, type 2 minder geurgevoelig en type 3 het minst geurgevoelig. Uit onderzoek blijkt dat type 2 en type 3 bestemmingen bij gelijke geurbelasting minder hinder ondervinden dan type 1 bestemmingen. Uit diverse onderzoeken en ervaringscijfers blijkt dat voor **type 2** bestemmingen daardoor een **driemaal zo hoge geurbelasting toelaatbaar** kan zijn. Voor **type 3** bestemmingen moet **ernstige geurhinder** worden **voorkomen**.

tabel 4.1. Niet-limitatieve lijst met geurgevoelige objecten

type 1	type 2	type 3
- woonwijk, lintbebouwing	- bedrijfswoningen	- bedrijfsterreinen en industriegebieden
- ziekenhuizen, sanatoria, bejaarden- en verpleegtehuizen	- woningen in het landelijk gebied, verspreid liggende woningen	- ...
- recreatiegebieden (verblijfsrecreatie)	- recreatiegebieden (dagrecreatie)	
- woonwagenterreinen	- kantoren	
- woonboten	- winkels	
- asielzoekerscentra	- ...	
- scholen		
- dagverblijven		
- ...		

4.3.5. Nieuwe of bestaande situaties

Analoog aan het landelijk geurbeleid is in Zuid-Holland bij nieuwe situaties het voorkómen van nieuwe hinder het uitgangspunt en bij bestaande situaties het beperken van bestaande hinder. In hoofdstuk 5 wordt dit aspect nader uitgewerkt.

4.4. Beoordelingskader acceptabel geurhinderniveau

4.4.1. Afwegingsgebied acceptabel hinderniveau

Conform de uitgangspunten van het geurhinderbeleid zal het acceptabel hinderniveau liggen in het gebied tussen het MTR niveau (geen ernstige hinder) en de streefwaarde (geen hinder), waarbij de streefwaarde voor nieuwe situaties het uitgangspunt is.

In Zuid-Holland worden daarom bij het afwegingsproces ten behoeve van de vaststelling van het acceptabel hinderniveau de volgende twee grenzen gehanteerd:

- de Hindergrens, de geurbelasting (in ou_E/m^3 bij een bepaald percentiel) waar beneden geurhinder verwaarloosbaar is (0 % hinder). Vanaf deze geurbelasting begint in feite de geurhinder;
- de Ernstige Hindergrens, de geurbelasting (in ou_E/m^3 bij een bepaald percentiel) waar boven ernstige geurhinder waarschijnlijk is. Boven deze geurbelasting is de geurhinder voor geurgevoelige objecten op voorhand onacceptabel. Klachten¹ nemen zeer sterk toe als de geurbelasting toeneemt boven deze Ernstige Hindergrens.

Voor de bepaling van de hindergrenzen worden door de provincie Zuid-Holland met name de volgende objectieve hulpmiddelen gebruikt: de hinderenquête (TLO's), klachtenregistratie/-analyse en hedonische waarden². Het is niet uit te sluiten dat in de toekomst meerdere objectieve hulpmiddelen hun waarde bewijzen, daar dient ruimte voor te blijven. Een veelbelovende in ontwikkeling zijnde methode is de 'elektronische neus'.

De provincie Zuid-Holland heeft sinds 1995 dosis-effectrelaties bepaald rond een aantal bedrijven op basis van TLO's, waarbij een relatie is gelegd tussen geurbelasting en hinder/klachten. Tevens zijn bronsterkten en hedonische waarden (de (on)aangenaamheid van een geurtype) van specifieke processen en geuren verzameld. Op basis van de relatie tussen deze objectieve hulpmiddelen en ook de bevindingen uit de Evaluatie 'Handreiking luchtkwaliteit en Ruimtelijke Ordening - module stank' [ref. 7.] is het beoordelingskader voor het acceptabel geurhinderniveau van de provincie Zuid-Holland voor continue bronnen tot stand gekomen.

De hoofdconclusies zijn:

het afwegingsgebied voor het acceptabel geurhinderniveau voor een continue emissiebron bevindt zich tussen de volgende grenzen:

- hindergrens: deze ligt op een berekende geurconcentratie van $0,5 \text{ ou}_E/\text{m}^3$ als 98-percentiel;
- ernstige Hindergrens: deze wordt gevormd door de geurconcentratie behorende bij een hedonische waarde van -2 (C_{H-2}) als 98-percentiel. Boven een concentratie van $5 \text{ ou}_E/\text{m}^3$ als 98-percentiel treedt altijd ernstige hinder op. Dit betekent dat deze waarde nimmer mag worden overschreden.

¹ Uit analyse van klachtenregistraties en TLO's blijkt dat minder dan 0,5 % van de geurgehinderden daadwerkelijk een geurklacht indient. Het aantal geurgehinderden is dus een veelvoud van het aantal klagers.

² Hierbij zijn de TLO en de klachtenregistratie van groter belang dan de hedonische waarde, omdat deze een maat zijn voor de werkelijk ondervonden hinder. In gevallen waarbij geen informatie beschikbaar of toepasbaar is uit TLO's of klachtenregistraties geeft de hedonische waarde een belangrijke indicatie voor de mogelijke hinder.

Afgeleid beoordelingskader:

Zoals eerder beschreven, zijn de toetsingswaarden die de provincie Zuid-Holland hanteert in principe een toetsingslijn. Er wordt niet op één percentielwaarde getoetst maar op de volledige frequentieverdeling (zie tabel 4.2 en afbeelding 4.1). In de praktijk wordt echter gemakshalve volstaan met de beoordeling van één percentiel: de 98-percentiel voor continue bronnen en de 99,99-percentiel voor discontinue bronnen. Tabel 4.2 geeft de frequentieverdeling bij continue bronnen uitgaande van de genoemde Hindergrens van 0,5 ou_E/m³ als 98-percentiel. Er wordt geen hinder verwacht indien de geurconcentratie in de leefomgeving (de geurimmissie) de waarden in tabel 4.2 niet overschrijdt.

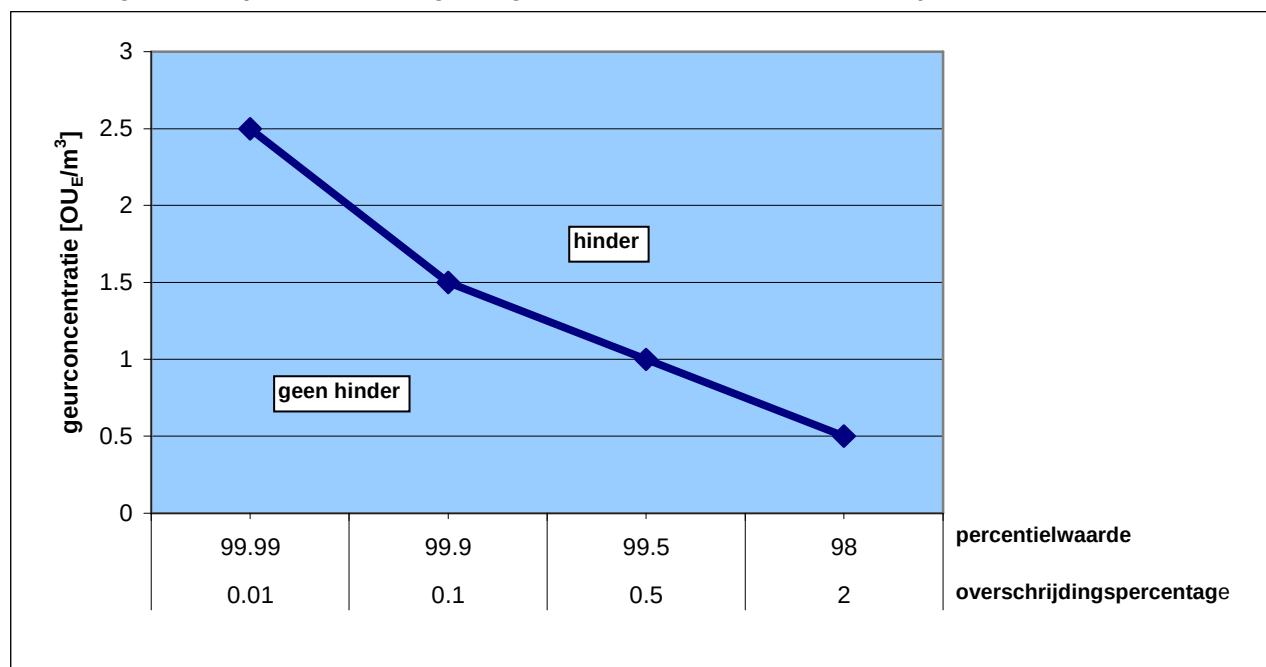
tabel 4.2. Frequentieverdeling behorende bij de Hindergrens

0,5	ou _E /m ³ als 98-percentiel
1	ou _E /m ³ als 99,5-percentiel
1,5	ou _E /m ³ als 99,9-percentiel
2,5	ou _E /m ³ als 99,99-percentiel

Op basis van tabel 4.2 is in afbeelding 4.1 de frequentieverdeling van geurconcentraties met de toetsingslijn voor hinder grafisch weergegeven.

Noot: De gepresenteerde toetsingslijn voor **continue** bronnen is in de praktijk per specifieke situatie afhankelijk van onder andere de ruwheidslengte van het receptorgebied, bron-/immissiehoogte en de afstand tot de bron. In werkelijkheid kan de verhouding van de concentratie van het 98-percentiel en het 99,99-percentiel variëren tussen een verhouding 1:2 en 1:10. Daarmee kan voor een specifieke situatie, mits goed onderbouwd, worden afgeweken van de in tabel 4.2 gepresenteerde vaste verhouding van 1:5. Om te beoordelen of geurhinder door piekemissies wordt voorkomen, dient in een specifiek geval de (Ernstige) Hindergrens (frequentieverdeling) bepaald te worden overeenkomstig tabel 4.2 en afbeelding 4.1 zijnde een continue bron. Dit betekent dat de piekemissie als continue bron dient te worden ingevoerd in het verspreidingsmodel.

afbeelding 4.1. Frequentieverdeling van geurconcentraties met de toetslijn voor hinder

Het afwegingsgebied:

Het acceptabel hinderniveau in een specifieke situatie ligt in het gebied tussen de Hindergrens en de Ernstige Hindergrens. Dit is in afbeelding 4.2 schematisch weergegeven.

afbeelding 4.2. Hindergrenzen en afwegingsgebied acceptabel geurhinderniveau

In bijzondere regelingen (bedrijfstakonderzoeken) in de NeR en in geurbeleidsstukken van andere overheden wordt gebruikgemaakt van een tussenniveau, overeenkomstig de geurconcentratie behorende bij een hedonische waarde van -1 als 98-percentiel (voor continue bronnen). Dit tussenniveau is de zogenoemde **12 % hindercontour** en wordt verder gedefinieerd in paragraaf 4.4.2. Dit niveau is bij uitstek geschikt bij de beoordeling van geur bij ruimtelijke plannen.

Nieuwe en bestaande situaties

Nieuwe hinder wordt voorkomen door nieuwe geurgevoelige bestemmingen te projecteren buiten de Hindergrens en nieuwe geurbronnen zodanig te projecteren of te beperken dat zich geen geurgevoelige bestemmingen binnen de Hindergrens bevinden. Dit beschermingsniveau is in bestaande situaties dikwijls niet haalbaar. Bij het beperken van bestaande hinder bevindt zich het afwegingsgebied voor het acceptabel hinderniveau tussen de Hindergrens en de Ernstige Hindergrens.

Discontinue en fluctuerende bronnen: piekemissies

Fluctuerende bronnen geven een patroon te zien van wisselende emissieniveaus binnen één emissie uur elke niet op voorhand bekend zijn. Deze emissies hebben vaak een incidenteel karakter, bijvoorbeeld een korte piek waarna het niveau weer afneemt: voorbeelden zijn het laden en lossen of het opengaan van deuren van een loods. De ultieme vorm van een fluctuerende bron is de emissie afkomstig van een niet representatieve bedrijfsomstandigheid (= ongeval). De incidentgevoeligheid van een bedrijf is moeilijk in te schatten en hangt onder meer samen met de mate van goed housekeeping van het desbetreffende bedrijf. In verspreidingsberekeningen wordt de bijdrage aan geurhinder door fluctuerende bronnen vaak onderschat door de geurcontouren te presenteren als 98-percentiel of door de bron geheel niet mee te nemen in berekeningen.

Voor bronnen met een fluctuerend of discontinue emissiepatroon (emissie gedurende minder dan 3.500 uur per jaar) geeft een 98-percentiel onvoldoende inzicht in de ondervonden hinder/klachten, omdat het effect op de leefomgeving door de berekende immissiecontour wordt onderschat. De hogere percentielen geven beter inzicht in die hogere immissieconcentraties. Voor discontinue bronnen, dat wil zeggen bronnen die minder dan 40 % van de tijd per jaar emitteren (minder dan 3.500 uur per jaar) wordt daarom niet het 98-percentiel

als toetsingswaarde beschouwd maar wordt gekozen voor het 99,99-percentiel [ref. 16.]. Dit percentiel geeft aan waar een bepaalde (piek)geurconcentratie in 0,01 % van de tijd (dat wil zeggen < 1 uur per jaar) wordt overschreden.

De provincie Zuid-Holland hanteert als uitgangspunt dat er ten gevolge van discontinue bronnen geen hinder te verwachten is indien geen overschrijding optreedt van de concentraties van de frequentieverdeling behorende bij continue bronnen. Deze is weergegeven in tabel 4.2 en afbeelding 4.1. Voor discontinue bronnen zullen de hoogste percentielen daarbij maatgevend zijn.

Voor bronnen met minder dan 3.500 emissie-uren per jaar ($t < 0,4$) gelden daarom de volgende grenzen als 99,99-percentiel:

- de Hindergrens ligt op $2,5 \text{ ou}_E/\text{m}^3$ als 99,99-percentiel;
- de Ernstige Hindergrens ligt bij de geurconcentratie die hoort bij een hedonische waarde van -2, vermenigvuldigd met een factor 5, als 99,99-percentiel. Boven $25 \text{ ou}_E/\text{m}^3$ als 99,99-percentiel treedt altijd ernstige hinder op.

4.4.2. Geurhindercontouren rond geurbronnen

Voor de meeste bedrijfstakken (typen geuren) is de relatie bekend tussen de hoeveelheid geur en de hinderlijkheid van de geur. Deze relatie is afgeleid vanuit geuronderzoek, op basis van geurmetingen, zoals dat de afgelopen jaren rond veel geuremitterende bedrijven is uitgevoerd in het kader van onderbouwing van het geurbeleid en bij milieuvergunningverlening. Deze gegevens zijn onder meer beschikbaar via de NeR [ref. 15.]. Op basis van deze ervaringskennis kan voor bestaande en nieuwe bedrijven worden berekend op welke plaats in de omgeving welke mate van geurhinder is te verwachten. Bij vergunningprocedures moet de aanvraag voldoende informatie bevatten om de mate van hinder te bepalen. Als dit niet het geval is, is de aanvraag op het aspect geur niet ontvankelijk.

De te verwachten geurkwaliteit van de omgeving wordt gekwalificeerd in de hieronder beschreven vier gradaties van afnemende milieukwaliteit. Hierbij wordt aanvullend op de boven genoemde Hindergrens en Ernstige Hindergrens gebruik gemaakt van een tussenniveau dat ligt bij een geurconcentratie van $H = -1$ als 98-percentiel. Dit tussenniveau wordt de 12 % hindercontour genoemd.

verwaarloosbare geurhinder (leefomgevingskwaliteit: goed)

- er is nauwelijks of geen geur waarneembaar, geurklachten zijn onwaarschijnlijk, de geurbelasting is lager dan $0,5 \text{ ou}_E/\text{m}^3$ als 98-percentiel.

minder dan 12 % geurgehinderden (leefomgevingskwaliteit: redelijk)

- er is wel eens geur waarneembaar, die door sommigen als hinderlijk wordt ervaren. Geurklachten zijn weinig waarschijnlijk;
- de geurbelasting als 98-percentiel is hoger dan of gelijk aan een geurconcentratie van $0,5 \text{ ou}_E/\text{m}^3$ en lager dan de geurconcentratie behorende bij een hedonische waarde van -1;
- in dit gebied correleert de hinder met een hinderniveau tussen 0 en 12 % gehinderden (soms/vaak last van geur).

meer dan 12 % geurgehinderden (leefomgevingskwaliteit: matig)

- er is regelmatig geur waarneembaar, die aanleiding geeft tot hinder, maar nauwelijks tot ernstige hinder;
- er kunnen enkele geurklachten zijn;
- de geurbelasting is lager dan het 98-percentiel van de geurconcentratie behorende bij een hedonische waarde van -2, maar hoger dan of gelijk aan het 98-percentiel de geurconcentratie behorende bij een hedonische waarde van -1. Ongeacht de hedonische waarden is de geurbelasting altijd lager dan $5 \text{ ou}_E/\text{m}^3$ als 98-percentiel;
- in dit gebied (concentraties liggen tussen $H = -1$ en $H = -2$) correleert de hinder met een hinderniveau tussen circa 12 - 20 % gehinderden (soms/vaak last van geur).

ernstige geurhinder (leefomgevingskwaliteit: slecht)

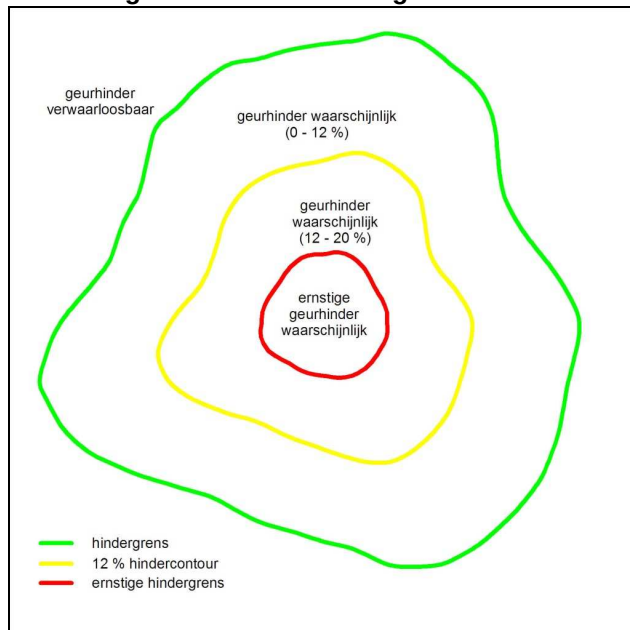
- er is vaak een sterke geur waarneembaar, die als erg hinderlijk wordt ervaren;
- er zullen doorgaans veel geurklachten zijn;
- de geurbelasting is hoger dan of gelijk aan het 98-percentiel van de geurconcentratie behorende bij een hedonische waarde van -2. Ongeacht de hedonische waarden begint het gebied met ernstige geurhinder bij geurbelastingen hoger dan of gelijk aan $5 \text{ ou}_E/\text{m}^3$ als 98-percentiel;
- in dit gebied (concentraties zijn hoger of gelijk aan $H = -2$) correleert de hinder met een hinderniveau waarbij meer dan 20 % van de respondenten uit een telefonisch leefsituatie onderzoek (TLO) soms/vaak last van geur rapporteert. Bovendien wordt ernstige hinder gerapporteerd.

Aan deze vier gradaties van afnemende milieukwaliteit zijn hindercontouren gekoppeld. Een voorbeeld van deze geurcontouren is opgenomen in afbeelding 4.3.

- buiten de hindergrens (groene contour) is het gebied waar geurhinder verwaarloosbaar is. Verwaarloosbare hinder betekent echter niet dat er nooit geur kan worden waargenomen;
- de hindergrens wordt aangegeven met een groene lijn. Het gebied tussen de 12 % hindercontour (gele contour) en de Hindergrens (groene contour) is het gebied rond een inrichting waar 0-12 % hinder waarschijnlijk is;
- de 12 % hindercontour wordt aangegeven met een gele lijn. Het gebied tussen de Ernstige Hindergrens (rode contour) en de 12 % hindercontour is het gebied rond een inrichting waarbinnen 12-20 % geurhinder waarschijnlijk is;
- de ernstige-hindergrens wordt aangegeven met een rode contour rond een inrichting. Deze contour geeft de grens rond een inrichting aan waarbinnen ernstige geurhinder waarschijnlijk is.

Het geurbeoordelingskader is gebaseerd op informatie uit TLO's (telefonische leefbaarheidsonderzoek onder een blootgestelde bevolkingsgroep). Hiermee wordt bescherming geboden aan de gemiddelde blootgestelde bevolking. Het heeft echter tot gevolg dat een individu met een bovengemiddeld reukvermogen minder bescherming kan worden geboden.

afbeelding 4.3. Voorbeeld van geurcontouren rond een inrichting

4.5. Samenvatting beoordelingskader geurbelasting

In tabel 4.3 is een schematische samenvatting gegeven van het beoordelingskader zoals deze in Zuid-Holland wordt gehanteerd. Er wordt hierbij onderscheid gemaakt tussen geurtypen met een geurconcentratie van minder dan $5 \text{ ou}_E/\text{m}^3$ bij een hedonische waarde van $H = -2$ ('standaard' geuren) en geuren met een

geurconcentratie van meer dan 5 ou_E/m³ bij een hedonische waarde van H = -2 ('minder onaangename' geuren). In de tabellen zijn de milieukwaliteitsniveaus samengevat van de zones rond een geuremitterende bron en worden de drie verschillende contouren benoemd:

- Hindergrens;
- 12 % Hindercontour;
- Ernstige hindergrens.

tabel 4.3. Samenvatting beoordelingskader acceptabel geurhinderniveau provincie Zuid-Holland

leef omge- ving kwaliteit	GES - sco- re	verwachte geurhinder	geurklachten	geurimmissie toetsingswaarden			
				geurtypen bij $C_{(H = -2)} < 5 \text{ ou}_E/\text{m}^3$		geurtypen bij $C_{(H = -2)} \geq 5 \text{ ou}_E/\text{m}^3$ (minder onaangename geuren)	
				continue bronnen (≥ 3.500 emissie- uren)	discontinue bronnen (< 3.500 emissie- uren)	continue bronnen (≥ 3.500 emissie- uren)	discontinue bronnen (< 3.500 emissie- uren)
GOED	0-1	geurhinder verwaarloosbaar	onwaarschijnlijk	$C_{98} < 0,5 \text{ ou}_E/\text{m}^3$	$C_{99,99} < 2,5 \text{ ou}_E/\text{m}^3$	$C_{98} < 0,5 \text{ ou}_E/\text{m}^3$	$C_{99,99} < 2,5 \text{ ou}_E/\text{m}^3$
Hindergrens				$C_{98} = 0,5 \text{ ou}_E/\text{m}^3$	$C_{99,99} = 2,5 \text{ ou}_E/\text{m}^3$	$C_{98} = 0,5 \text{ ou}_E/\text{m}^3$	$C_{99,99} = 2,5 \text{ ou}_E/\text{m}^3$
REDE- LIJK	2-3	0-12 % geurgehinderden maar géén ernstige hin- der	onwaarschijnlijk	$C_{98} < C_{(H = -1)}$	$C_{99,99} < 5 \times C_{(H = -1)}$	$C_{98} \geq 0,5 \text{ ou}_E/\text{m}^3$	$C_{99,99} \geq 2,5 \text{ ou}_E/\text{m}^3$
12 % hindercontour				$C_{98} = C_{(H = -1)}$	$C_{99,99} = 5 \times C_{(H = -1)}$	$C_{98} = 2,5 \text{ ou}_E/\text{m}^3$	$C_{99,99} = 12,5 \text{ ou}_E/\text{m}^3$
MATIG	4	12-20 % geurgehinder- den maar géén ernstige hin- der	nauwelijks of geen	$C_{(H = -1)} \leq C_{98} < C_{(H = -2)}$	$5 \times C_{(H = -1)} \leq C_{99,99}$ $C_{99,99} < 5 \times C_{(H = -2)}$	$C_{98} < 5 \text{ ou}_E/\text{m}^3$	$C_{99,99} < 25 \text{ ou}_E/\text{m}^3$
Ernstige hindergrens				$C_{98} = C_{(H = -2)}$	$C_{99,99} = 5 \times C_{(H = -2)}$	$C_{98} = 5 \text{ ou}_E/\text{m}^3$	$C_{99,99} = 25 \text{ ou}_E/\text{m}^3$
SLECHT	5-6	> 20 % geurgehinderden en ernstige hinder	doorgaans veel geurklachten	$C_{98} > C_{(H = -2)}$	$C_{99,99} > 5 \times C_{(H = -2)}$	$C_{98} \geq 5 \text{ ou}_E/\text{m}^3$	$C_{99,99} \geq 25 \text{ ou}_E/\text{m}^3$

Toelichting:

$C_{(H = -2)}$ = de geurconcentratie behorende bij een hedonische waarde van -2

C_{98} = geurconcentratie als 98-percentiel

$C_{99,99}$ = geurconcentratie als 99,99-percentiel

$C < C_{(H = -1)}$ = geurconcentratie lager dan de geurconcentratie behorende bij een hedonische waarde van -1

$5 \times C_{(H = -1)}$ = 5 maal de geurconcentratie behorende bij een hedonische waarde van -1

In **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.** in beleidsregel 2 (hoofdstuk 1) is tabel 4.3 nog verder gecomprimeerd door alleen de geurimmissie toetsingswaarden voor de Hindergrens en de Ernstige Hindergrens te vermelden.

5. TOEPASSING IN VERGUNNINGVERLENING EN HANDHAVING

5.1. Inleiding

In de praktijk maakt de provincie Zuid-Holland bij besluitvorming gebruik van de hindersystematiek geur uit de NeR en het 'beoordelingskader voor het acceptabel geurhinderniveau provincie Zuid-Holland'. In dit hoofdstuk is de toepassing in vergunningverlening en handhaving nader uitgewerkt. Het geuronderzoek is een onderdeel van de vergunningaanvraag.

Het algemene uitgangspunt is het voorkómen van (nieuwe) hinder.

5.2. Geurhinderbeleid en milieuvergunningen

Indien bij een bedrijf potentiële geurbronnen aanwezig zijn, stelt het bevoegde gezag het acceptabel hinderniveau vast op basis van de door het bedrijf voorgestelde geurbestrijdingsmaatregelen en de volgens de systematische aanpak verkregen gegevens over de geurbelasting in relatie tot de hinder. Aspecten die bij dit proces een rol kunnen spelen zijn de historie van het bedrijf in zijn omgeving, de aard en de waardering van de geur, het klachtenpatroon en andere beschikbare informatie over de hinder en (mogelijke) emissies, de technische en financiële consequenties van mogelijke maatregelen en de consequenties voor de werkgelegenheid. De resultante van dit uitgebreide afwegingsproces is dan het zogenaamde acceptabel hinderniveau.

Het acceptabel hinderniveau en de bijbehorende BBT-maatregelen worden vastgelegd in de vergunning middels doel- en/of middelvoorschriften.

De ontvankelijke aanvraag:

De initiatiefnemer geeft in de aanvraag inzicht in de geursituatie als gevolg van het initiatief; daarbij dient aangegeven te worden welke emissiebeperkende maatregelen mogelijk zijn en welk effect daarvan mag worden verwacht. Om te komen tot een ontvankelijke aanvraag op basis waarvan een acceptabel hinderniveau kan worden vastgesteld, is onderstaande BBT-stappenplan (tabel 5.1) ontwikkeld. In dit stappenplan is het provinciaal beoordelingskader geïntegreerd in de hindersystematiek van de NeR.

tabel 5.1. BBT-stappenplan

stap	aan te vragen activiteit:	Voor geur expliciet aangeven onder welke verschillende bedrijfsomstandigheden (procesparameters behorende bij de productie) geur vrijkomt.
1	Stel aanvraag Wm op. Inventarisatie van voor geur relevante processen en bedrijfsomstandigheden.	Capaciteit van verschillende activiteiten benoemen.
stap	geuremissie:	Bron met vermelding van de bronsterkte en wijze van bepalen van de bronsterkte:
2	inventarisatie van geurbronnen/bepalen van geuremissie	- kritische beschouwing over representativiteit van bronsterkte in relatie tot aan te vragen bedrijfsomstandigheden en capaciteiten; - alle bronnen $> 0,5 \cdot 10^6$ ou_E/uur; - bronnen $< 0,5 \cdot 10^6$ ou_E/uur zijn verwaarloosbaar - concentratie, debiet en vracht per uur; - tijdsduur per dag (dagdeel) en aantal dagen per jaar van de bron aangeven of de bronnen < 3.500 emissie-uren gelijktijdig emitteren; - benaming bron overeenkomstig de bijzondere regeling NeR paragraaf 3.3.
stap	beoordelingskader acceptabel hinderniveau:	Bepaling relevante geurcontouren als 98-percentiel (≥ 3.500 emissie-uren per jaar);
3	Relatie tussen geurimmissie en hinder. Het ontwik-	Bepaling relevante geurcontouren als 99,99-percentiel (< 3.500 emissie-uren per jaar).

	kelen/vast-stellen van het beoordelings-kader.	Bepaal bij welk 98- (c.q. 99,99-) percentiel de hinder en de ernstige hinder begint ¹⁾ , analoog aan tabel 4.3. Maak daarbij (mogelijk) gebruik van onder andere TLO, hedonische waarden en klachten. Indien voor een bedrijf een bijzondere regeling van toepassing is, presenteer de waarden/contouren die in deze regeling van toepassing zijn.
	klachtensituatie: registratie en analyse	Registratie en analyse: Geef de gevalideerde klachten weer op een grafische kaart. Analyseer de relatie tussen klachten en bron/product/proces. Bijvoorbeeld aantal klachten in relatie tot geurtype processen/producten; Bijvoorbeeld aantal klachten in relatie tot jaarcapaciteit.
stap 4	geurimmissie: Berekenen met het verspreidingsmodel NNM (èn LTFD voor een viertal bijzondere regelingen)	Geurbelasting op leefniveau: - geef een beschouwing over de wijze waarop verspreiding moet worden berekend (bijzondere regelingen hebben soms nog een LTFD-berekening nodig), versie rekenpakket vermelden - bepaal het immissiemaximum en geef de maximale waarde - bereken en presenteer de contouren (minimaal 3) als 98-percentiel (Hindergrens, 12 %-Hindercontour en Ernstige Hindergrens) - van bronnen met < 3.500 emissie-uren per jaar ook de 99,99-percentielen; - geef de aard en de omvang weer van de geurgevoelige objecten binnen de contouren, indeling type 1 en type 2 conform tabel 4.1 geurgevoelige objecten.
stap 5	(mogelijke) maatregelen	Uitwerking en motivering mogelijke maatregelen: - technische haalbaarheid (onder andere voor- en nadelen); - rendement; - kosten; totale netto jaarlijks kosten overeenkomstig NeR paragraaf 4.13 'Beschrijving van de methodiek kosteneffectiviteit'; - gevolgen voor andere milieucompartimenten.
stap 6	maatregelenscenario's Effecten scenario's op immissieniveau Effecten scenario's op hinder	Breng tenminste in beeld de oude, eerder vergunde, situatie alsmede de aangevraagde situatie. Motiveer (techniek en kosten) waarom verdergaande maatregelen niet wenselijk zijn.
stap 7	evaluatie van de effecten	Na het verwezenlijken van de maatregelen wordt mede op basis van toezicht en handhaving nagegaan of deze maatregelen voldoende effectief zijn.

¹⁾ Voor het middelen van hedonische waarden wordt verwezen naar het kopje 'middelen hedonische waarden' hieronder.

Voor bedrijven waarvoor een Bijzondere Regeling uit de NeR [ref. 15.] van toepassing is, kan bij de uitwerking van het stappenplan van de informatie uit de betreffende regeling gebruik gemaakt worden.

Het gevolg van het stappenplan met de evaluatie is dat het vóórkomen van hinder en klachten keer op keer aanleiding is om bronnen op te sporen en af te wegen of maatregelen noodzakelijk zijn.

5.2.1. Bestaande of nieuwe situatie

Een van de belangrijkste uitgangspunten in het landelijk geurbeleid is het voorkomen van nieuwe hinder. Bij het vaststellen van het acceptabel hinderniveau is het daarom van belang of een bepaalde geursituatie moet

worden beschouwd als een reeds bestaande situatie of als een nieuwe situatie. Voor een nieuwe situatie zal het acceptabel hinderniveau lager liggen dan in een bestaande situatie.

Het oprichten van een nieuwe inrichting of een nieuwe installatie is uiteraard een nieuwe situatie. Ook de uitbreiding van de productiecapaciteit van een bestaande installatie met meer dan 50 % wordt als een nieuwe situatie beschouwd waarvoor het acceptabel hinderniveau opnieuw moet worden vastgesteld.

5.2.2. Cumulatie van geuren

Cumulatie van geur is een effect van meerdere geurbronnen die elkaar beïnvloeden. Het effect van mengen van geuren op de waarneembaarheid en de hinderlijkheid op leefniveau is in veel gevallen moeilijk voorspelbaar. In den lande bestaat geen vaste methodiek en worden meerdere methoden gebruikt om met cumulatie om te gaan. Aspecten die een rol spelen zijn onder meer: de hoogte van de bron, aard van de geur en de tijdsduur van de bron. Afhankelijk van de specifieke situatie zal een keuze gemotiveerd dienen te worden.

Onderstaand voorstel geeft mogelijke toepassingen welke niet beschouwd dienen te worden als hard, maar als mogelijke ondersteuning bij de besluitvorming.

Voorstel voor mogelijke toepassingen:

1. voor geuren die sterk vergelijkbaar zijn, is naar verwachting optellen mogelijk. Voor deze bronnen zijn versterkende of verzwakkende effecten niet te verwachten. Alle bronnen kunnen ingevoerd worden in het verspreidingsmodel voor berekeningen waarna de cumulatieve geurcontour berekend kan worden. Op deze wijze is ook groepering van brontypen mogelijk. Deze groep van bronnen dient ten minste te voldoen aan het beoordelingskader voor dit type geur;
2. verschillende typen geuren kunnen op dezelfde manier worden gemodelleerd als hierboven beschreven. Evenwel eerst nadat de emissie met een waarderingsfactor wordt gecorrigeerd voor de aard (hedonische waarde) van de geur. Om deze waarderingsfactor mee te nemen in de berekeningen verdient het aanbeveling om de emissies te normaliseren naar de bron die het meest onaangenaam wordt gevonden.

Voorbeeld:

	Geur A	Geur B
geuremissie (ou _E /uur)	100	25
hedonische waarde (C _H = -2)	6	3
verhouding t.o.v. de meest onaangename geur	2	1
genormaliseerde geuremissie (ou _E /uur)	50	25

Bij het vaststellen van het beoordelingskader voor het acceptabel geurhinderniveau is vervolgens de hedonische waarde van de bron die het meest onaangenaam wordt gevonden maatgevend (in het voorbeeld geur B).

5.2.3. Gemotiveerd afwijken is mogelijk

In uitzonderlijke gevallen waarbij er gegronde redenen zijn, kan worden afgeweken van de in het onderhavige beleidsdocument beschreven methodiek. In de afweging of het hinderniveau acceptabel is, zijn onder andere de volgende aspecten van belang:

- de mate van hinder;
- de aard en waardering van de geur;
- omvang van de blootstelling;
- het klachtenpatroon;
- andere informatie over de hinder en mogelijke emissies;
- zijn geurreducerende maatregelen overeenkomstig BBT getroffen?
- technische en financiële consequenties;
- informatie over mogelijke extra geurreducerende maatregelen;
- de lokale situatie waarin onder meer de planologische situatie en de sociaaleconomische aspecten (bv. werkgelegenheid) een rol spelen;

- de historie van het bedrijf in zijn omgeving;
- de aanwezigheid van lokaal (gemeentelijk) geurbeleid;
- te verwachten toekomstige aantoonbare ontwikkelingen zoals de op termijn te verwachten geurmaatregelen aan de bron, het afbreken van geurgevoelige objecten.

5.3. Geurneutralisatiemiddelen

Om geuremissies terug te dringen, worden uiteenlopende maatregelen toegepast. Vaak zijn deze maatregelen wel specifiek toegespitst op standaard processen of activiteiten en is de effectiviteit van de maatregelen reeds lange tijd in de praktijk bewezen. Bij nieuwe processen wordt de voorkeur gegeven aan procesgeïntegreerde maatregelen. Helaas worden maatregelen vaak pas toegepast nadat overlast blijkt op te treden. Bij bestaande processen is het dan vaak niet meer mogelijk om procesgeïntegreerde maatregelen voor te schrijven of heeft dit niet het gewenste effect. Wanneer dit laatste het geval is, worden dikwijls 'end-of-pipe maatregelen' toegepast. Deze maatregelen kunnen bestaan uit het toepassen van emissiebeperkende technieken, het verbeteren van de dispersie, zoals door het plaatsen van een schoorsteen, of door beide. Ook worden soms beperkingen opgelegd van activiteiten tijdens bepaalde (meteorologische) omstandigheden.

Wanneer deze maatregelen niet tot voldoende resultaat leiden, is het in sommige gevallen mogelijk om neutralisatiemiddelen voor geur toe te passen om de hinder te verminderen. Voor de toepassing van geurneutralisatiemiddelen is tot nu toe geen (landelijk) beleid ontwikkeld. Als houvast voor haar eigen vergunningverleners, voor bedrijven die vergunningen aanvragen en voor leveranciers van geurneutralisatiemiddelen heeft de provincie Zuid-Holland beleid geformuleerd. Het beleid ten aanzien van geurneutralisatiemiddelen maakt onderdeel uit van het Zuid-Hollands Geurhinderbeleid en is opgenomen als bijlage VI

De provincie Zuid-Holland is terughoudend bij het toestaan van het gebruik van geurneutralisatiemiddelen. Dergelijke middelen mogen nu en in de toekomst geen schadelijke effecten hebben op mensen en op het milieu. De afwezigheid van de kans op schadelijke effecten zal bij de toepassing van nieuwe ontwikkelingen, zoals geurneutralisatiemiddelen, moeten worden aangetoond. Er bestaat op dit moment, voor de stoffen die bij geurneutralisatiemiddelen worden toegepast, geen regeling voor toelating tot de markt of voor certificering. Het beleid heeft als uitgangspunt dat moet worden voorkomen dat stoffen in het milieu worden toegevoegd, die niet in die hoeveelheden of concentraties in het natuurlijk milieu aanwezig zijn en schade kunnen veroorzaken.

5.4. Geurhinderbeleid en handhaving

Handhaving van de vergunning gebeurt op basis van de voorschriften zoals die in de vergunning zijn opgenomen en hetgeen in de aanvraag is gesteld.

Handhaving van de voorschriften moet gericht zijn op controle van de omvang van de emissie van geur, de omvang van de geurbelasting en op de eventuele aanwezigheid en de goede werking van voorzieningen.

Bij gebleken tekortkomingen in de naleving wordt overeenkomstig de handhavingsstrategie een traject ingezet om de situatie in overeenstemming te brengen met de vergunningvoorschriften.

Naast het controleren van de voorschriften uit de vergunning worden geurklachten gebruikt om met name situaties met ernstige hinder op te sporen. Klachtenregistratie- en analyse spelen een grote rol bij vergunningverlening. Zij vormen een belangrijk onderdeel van het 'beoordelingskader voor het acceptabel geurhinderniveau provincie Zuid-Holland' en het BBT-stappenplan tabel 5.1.

klachtenbehandeling

Met behulp van klachten die zijn gemeld kan worden vastgesteld of een inrichting - of een andere bron - hinder veroorzaakt. Verder wordt een indicatie verkregen over het voorkomen van hinder en van de oorzaken. De gemelde klachten worden geregistreerd en geanalyseerd, hieruit volgt een prioriteitsstelling van de aanpak van de oorzaken.

Het actief behandelen van geurhinderklachten zal niet op korte termijn leiden tot een oplossing van de stankproblematiek. Het is immers inherent aan klachtenmeldingen dat hinder al heeft plaatsgevonden voordat actie wordt ondernomen. Ook is het herleiden van de oorzaak van klachten niet altijd eenvoudig. Dit speelt vooral in gebieden waar meerdere bronnen aanwezig zijn.

Door het actief behandelen van klachten wordt meer inzicht verkregen in (incidentele) emissiepunten. Ook bevordert een adequate klachtenbehandeling de contacten tussen bevolking en overheid, hierdoor en bijvoorbeeld door publicaties in de media wordt de bevolking ervan op de hoogte gesteld dat er wordt gewerkt aan de oplossing van de stankproblematiek.

Bij het melden van klachten wordt zoveel mogelijk informatie over de klacht gevraagd, bijvoorbeeld wat de aard van de geur is en op welke tijdstippen de geur werd waargenomen. Ook wordt gevraagd of de klager meer informatie wil over het verdere verloop van de gemelde klacht, in dat geval wordt de klager teruggebeld over de bevindingen van de Klachten- en meldingendienst(KMD)/uitrukdienst.

De volgende procedure wordt na het melden van (een golf van) geurhinderklachten gevolgd:

- achterhalen veroorzaker en veroorzakende bron;
- bedrijf wordt verzocht om de handeling te staken;
- geurveroorzakende activiteit wordt getoetst aan geldende vergunning:
  - indien niet aan de vergunning wordt voldaan kan een Proces Verbaal of een dwangsom volgen;
  - indien wel aan de vergunning wordt voldaan wordt nagegaan of de handeling dermate veelvuldig voorkomt dat aanscherping van de vergunning wenselijk is (bijvoorbeeld door ambthalfve aanpassen van de vergunning).

De grootste veroorzakers van geurhinderklachten worden actief in de publiciteit gebracht.

Een adequate behandeling van klachten en opsporing van oorzaken vergt een snelle reactie van de organisatie op klachten. Om dit te bereiken moet aan de volgende voorwaarden worden voldaan:

- klachten kunnen 24 uur per dag worden gemeld, ook is gedurende de gehele dag een uitrukdienst beschikbaar en er zijn voldoende mensen en middelen beschikbaar zodat de klachten kunnen worden onderzocht;
- van de gemelde klachten wordt nagezien in welke richting de oorzaak is te vinden, indien de veroorzaker van de klachten niet direct bekend is, gebeurt dit met behulp van kaartmateriaal en gegevens van de geldende weersituatie;
- de uitrukdienst is tijdig op de plaats waar vermoedelijk de oorzaak kan worden gevonden;
- bij registratie van geurhinderklachten wordt gebruik gemaakt van een registratiesysteem dat op snelle en eenvoudige wijze te gebruiken is en waarmee (indien de bron niet onmiddellijk wordt gevonden) ook op een later tijdstip nader onderzoek kan worden uitgevoerd. Het systeem is ook bruikbaar als administratief systeem waarin alle resultaten van reeds uitgevoerde en nog uit te voeren onderzoeken worden vastgelegd, zodat hierop kan worden teruggevallen bij eventuele juridische procedures of bij latere onderzoeken.

Het klachtenprotocol zoals dat bij de milieutelefoon Zuid-Holland wordt gehanteerd is weergegeven in bijlage IV.

6. TOEPASSING IN RUIMTELIJKE ORDENING

6.1. Geurhinderbeleid Zuid-Holland en Ruimtelijke Ordening

In paragraaf 3.3 is toegelicht dat de provincie Zuid-Holland zich op het standpunt heeft gesteld dat geurhinder in het algemeen geen provinciaal belang in de zin van de Wro. Dit betekent dat de afwegingen met betrekking tot geurhinder en ruimtelijke ordening in het algemeen op **gemeentelijk niveau** worden gemaakt.

Van de veertien provinciale belangen die in de PSV zijn beschreven zijn er twee die expliciet of impliciet een relatie hebben met het thema geur:

- het optimaal benutten van bestaande ruimte van economische clusters:
ruimte voor bedrijven in de hogere milieuhinder categorie (HMC-bedrijven) is een van de ambities binnen dit provinciaal belang; bij ruimtelijke ontwikkeling dient rekening te worden gehouden met de milieuruimte die deze bedrijven nodig hebben; ter plaatse van bedrijventerreinen dienen de hoogst mogelijke milieucategorieën te worden toegestaan;
- een gezonde leefomgeving:
als ambitie voor dit belang is onder andere opgenomen het gebiedsgericht differentiëren in milieukwaliteiten. Vanwege het belang van een goede leefomgevingskwaliteit dient rekening gehouden te worden met de milieuzones, waaronder geurhinder, in de omgeving van belangrijke versturende bronnen.

6.2. Hulpmiddel bij Ruimtelijke Ordening: Geursignaleringskaarten

Bij de Handreiking Luchtkwaliteit en Ruimtelijke Ordening - Module Stank [ref. 6.], die dateert uit 2002 was een cd-rom bijgevoegd met geursignaleringskaarten. Op deze kaarten zijn de bedrijven aangegeven die onder provinciaal bevoegd gezag vallen en die geurrelevant zijn. Voor deze bedrijven was berekend waar de verschillende geurkwaliteitcontouren (Hindergrens, 12 %-Hindercontour en Ernstige Hindergrens) liggen. Ook is de vergunde geurcontour aangegeven, indien deze is vast te stellen.

De geursignaleringskaarten kunnen worden gebruikt als hulpmiddel bij ruimtelijke planvorming. Op de kaarten is aangegeven welke mate van geurhinder op een bepaalde locatie te verwachten is. Hiermee kan in de ruimtelijke planvorming geurhinder zoveel mogelijk voorkomen worden en kan gemotiveerd worden vastgesteld welke mate van hinder acceptabel wordt geacht.

De thans beschikbare geursignaleringskaarten dateren uit 2002. Het streven is om met de signaleringskaart de meest actuele situatie weer te geven. Aangezien de bedrijfsmatige activiteiten en de daaraan gekoppelde vergunningverlening aan verandering onderhevig zijn, moeten de geursignaleringskaarten regelmatig worden geactualiseerd. Op dit moment wordt nog onderzocht op welke wijze de geursignaleringskaarten worden geactualiseerd en via welk medium ze beschikbaar worden gesteld. Publicatie van de kaarten via internet heeft vooralsnog de voorkeur.

In specifieke gevallen kan het noodzakelijk zijn om op een gedetailleerder niveau de geursituatie rond een bedrijf te beoordelen, aangezien de geursignaleringskaarten de geurcontouren op indicatieve en grofmazige wijze weergeven. In dergelijke gevallen kan de milieuvergunningverlener van de betreffende inrichting worden benaderd.

Als in een ruimtelijk plan de mogelijkheid is opgenomen om binnen de geldende geurhindercontour geurgevoelige objecten te realiseren, komen de kosten van geurbeperkende maatregelen tot het niveau van tot BBT in beginsel ten laste van het bedrijf en drukken bovenmatige kosten op de plankosten.

Voor het Rijnmondgebied zijn kaarten beschikbaar waarop de gecumuleerde geurbelasting vanwege bedrijven in Rijnmond is weergegeven. Gemeenten kunnen hiervan gebruik maken in hun RO-beleid.

Het afwegingsgebied voor het acceptabel hinderniveau bij ruimtelijke ontwikkelingen ligt tussen de hindergrens en de ernstige-hindergrens.

7. VERKLARENDE WOORDENLIJST

acceptabel hinderniveau	De resultante van het uitgebreide afwegingsproces uitgevoerd door het bevoegd bestuursorgaan. De aspecten die bij dit proces een rol kunnen spelen zijn de historie van de inrichting in zijn omgeving, de aard en waardering van de geur, het klachtenpatroon en andere beschikbare informatie over de hinder en (mogelijke) emissies, de technische en financiële consequenties van mogelijke maatregelen, de consequenties voor werkgelegenheid, etc.
BBT	Beste beschikbare technieken ter vermindering van emissies voor een bepaald proces of een bepaalde bedrijfstak. Deze zijn onder meer vastgelegd in BAT (Best Available Techniques) referentie documenten van de Europese Commissie. De oude term ALARA uit de Wet milieubeheer is vervangen door BBT.
C	Geurconcentratie.
Europese odour units	De maat voor geurconcentraties per kubieke meter (ou_E/m^3) in reukloze lucht in laboratoria gemeten volgens de NEN-EN 13725. Eén ou_E/m^3 komt overeen met 2 ge/m^3 (de 'oude' eenheid van geur).
GES	De Gezondheidseffectscreening Stad & Milieu (GES) is een instrument waarmee vooraf inzicht verkregen wordt in de verschillende factoren die van invloed zijn op de gezondheid van de (toekomstige) bewoners. De factoren die hierbij worden beschouwd zijn luchtverontreiniging, geluid, geurhinder, externe veiligheid en elektromagnetische velden. De GES-scores variëren van 'zeer goed' (GES-score 0) tot 'zeer onvoldoende' (GES-score 8).
Geurbelasting	De uurgemiddelde geurconcentratie in de leefomgeving. Dit is de geurconcentratie uitgedrukt in Europese odour units per kubieke meter lucht bij een bepaalde percentielwaarde (ou_E/m^3 als x-percentiel).
Geurcontour	Lijn die punten met een gelijke geurbelasting met elkaar verbindt (isoconcentratie-lijn).
Geuremissie	Uitworp van geur uit een bron, uitgedrukt in Europese odour units per uur.
geurgevoelig object	Woningen en andere locaties waar mensen zich bevinden en waar blootstelling aan geur tot hinder kan leiden en waar bescherming tegen geurhinder is het kader van Wm-vergunningverlening en/of planvorming aan de orde is.
Geurimmissie	Geurbelasting, uitgedrukt in percentielwaarde, op de leefomgeving, ten gevolge van de geuremissie van een of meer bronnen.
geursignaleringskaart	Op de geursignaleringskaarten zijn geurcontouren aangegeven rond geurrelevante bedrijven die onder provinciaal bevoegd gezag vallen. Het gaat om de ligging van de Hinder grens, de 12 %-Hindercontour en de Ernstige Hinder grens. Ook kan de vergunde contour zijn opgenomen.
H	Hedonische waarde.
hedonische waarde	Mate van aangenaamheid van een geur, waarbij een geurconcentratie (ou_E/m^3) wordt gekoppeld aan een referentieschaal volgens NVN 2818, die loopt van extreem onaangenaam ($H = -4$) via neutraal ($H = 0$) tot extreem aangenaam ($H = +4$).
KMD	Klachten- en meldingendienst.
MBO	Milieubelevingsonderzoek.
MTR	Maximaal toelaatbaar risico.

NeR	Nederlandse Emissierichtlijn Lucht.
ou _E /m ³	zie: Europese odour units.
Percentiel	Tijdfractie van het jaar dat een bepaalde geurconcentratie wordt overschreden. Een geurbelasting van 1 ou _E /m ³ als 98-percentiel geeft bijvoorbeeld aan dat de geurconcentratie van 1 ou _E /m ³ gedurende 2 % van de tijd (minder dan 176 uren per jaar) wordt overschreden.
PSV	Provinciale Structuurvisie.
RO	Ruimtelijke ordening.
T	tijdfractie.
TLO	Telefonisch leefsituatieonderzoek. Een hinderenquête waarmee de het verband tussen geurbelasting en geurhinder kan worden onderzocht.
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten.
Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.
Wro	Wet ruimtelijke ordening.

8. REFERENTIES

1. Uitvoering Stankbeleid, Plan van Aanpak, Provincie Zuid-Holland, augustus 1995.
2. Herziene Nota Stankbeleid, ministerie van VROM, 1994.
3. Brief rijksbeleid geur, minister van VROM, Kamerstuk 22 715, 15 juli 1995.
4. Nationaal Milieubeleidsplan 3 (NMP3), VROM, Den Haag, 5 maart 1998.
5. Nationaal Milieubeleidsplan 4 (NMP4), Een wereld en een wil: werken aan duurzaamheid, VROM 01.0433 14548/176, Den Haag, juni 2001.
6. Handreiking Luchtkwaliteit en Ruimtelijke Ordening, module stank, Provincie Zuid-Holland, februari 2002.
7. Evaluatie 'Handreiking Luchtkwaliteit en Ruimtelijke Ordening, module stank' van de provincie Zuid-Holland, PRA OdourNet b.v., rapportnummer PRZH04A5, maart 2005.
8. Vaste waarden, nieuwe vormen, Milieubeleid 2002-2006, VROM 020772/11-02 14558/176, Den Haag.
9. Beleidsplan Groen, Water en Milieu, 2006-2010, Provincie Zuid-Holland, augustus 2006.
10. Geuraanpak kerngebied Rijnmond, Beleidsregels voor de geuraanpak in het kerngebied van Rijnmond, DCMR Milieudienst Rijnmond, juli 2005.
11. Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), <http://statline.cbs.nl>.
12. Onderzoek Milieubeleving Zuid-Holland 2008, onderzoek naar de milieubeoordeling door de bevolking, mei-juni 2008, Provincie Zuid-Holland, project I1149, maart 2009.
13. Gezondheidseffectscreening Stad & Milieu, Handboek voor een gezonde inrichting van de woonomgeving, Ministerie VROM, versie 1.4, september 2008.
14. Bedrijven en milieuzonering: handreiking voor maatwerk in de gemeentelijke ruimtelijke ordeningspraktijk, VNG, uitgeverij Sdu, Den Haag, editie 2009.
15. Nederlandse Emissierichtlijn Lucht (NeR), InfoMil, Den Haag, maart 2003 en aanvullingen.
16. Toepassing stankconcentratienorm op discontinue en fluctuerende bronnen, Publicatiereeks Lucht, nr.82, VROM, september 1989.
17. Stankbeleid en de 'nieuwe' Wet ruimtelijke ordening, Witteveen+Bos, maart 2010.

BIJLAGE I   Invloed van nieuwe Wet- en regelgeving en ontwikkelingen op geurhinderbeleid

Geurhinder en geurhinderbeleid in provincie Zuid-Holland

In de geïndustrialiseerde gebieden van Zuid-Holland speelt geurhinder een belangrijke rol in de milieubeleving van mensen. Dit blijkt ook uit de doelstelling voor het terugdringen van geurhinder van de Provincie Zuid-Holland, zoals was opgenomen in de notitie 'Uitvoering Stankbeleid, plan van aanpak' [ref. 1.]. Hierin stond beschreven hoe er binnen de provincie invulling werd gegeven aan de uitvoering van het provinciale geurhinderbeleid. Hoewel het genoemde beleidsdocument dateert van 1995 zijn de basiselementen van de aanpak nog steeds actueel en vormen de grondslag van het geurhinderbeleid dat in voorliggend beleidsdocument wordt beschreven.

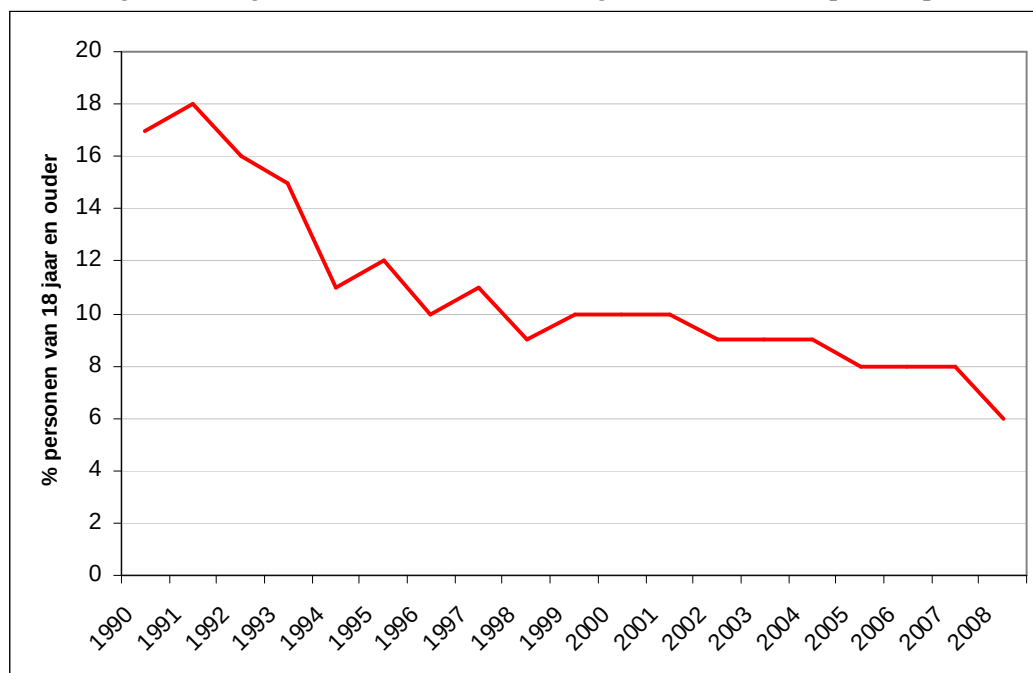
In 2002 is door de provincie Zuid-Holland de 'module stank' van de 'Handreiking Luchtkwaliteit en Ruimtelijke Ordening' gepubliceerd [ref. 6.]. Het doel van de handreiking was om planvormers en planbeoordelaars bij gemeenten en de provincie Zuid-Holland een goede en eenduidige afweging te laten maken bij nieuw te ontwikkelen geurgevoelige bestemmingen in de nabijheid van geurbronnen. In de handreiking is de beschikbare gedetailleerde informatie over geurhinder rond bedrijven beter toegankelijk gemaakt, onder andere via de zogenaamde 'geursignaleringskaarten', waarop met indicatieve geurcontouren is aangegeven in welke gebieden geur een rol speelt. Daarnaast is een toetsingskader geformuleerd, aan de hand waarvan een eenduidige afweging kan worden gemaakt voor de vaststelling van het acceptabel hinderniveau bij ruimtelijke ordening. Door gebruik van de handreiking wordt bovendien een betere afstemming met milieuvergunningverlening bereikt. De basiselementen en aanpak zoals beschreven in de 'module stank' zijn nog steeds actueel en vormen de basis voor het in het voorliggende document beschreven beleid ten aanzien van geurhinder.

Het beleid aangaande geurhinder en ruimtelijke ordening is door de komst van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening (Wro) gewijzigd. Onder de oude Wro waren bestemmingsplannen (en andere ruimtelijke plannen) van gemeenten onderworpen aan de goedkeuring van Geputeerde Staten. De praktijk was dat Gedeputeerde Staten alle bestemmingsplannen toetsten op geurhinder. Met de komst van de nieuwe Wro is de rol van de provincie veranderd. Provinciale Staten stellen op grond van de nieuwe Wro een Provinciale Structuurvisie vast, waarin staat welke ruimtelijke plannen of aspecten daarvan van provinciaal belang zijn. Op basis van de Provinciale Structuurvisie kan de provincie vervolgens invloed uitoefenen op besluitvorming door gemeenten. De Provinciale Staten van de provincie Zuid-Holland hebben op 2 juli 2010 (verwachting) de Provinciale Structuurvisie vastgesteld. De provincie Zuid-Holland stelt zich daarin op het standpunt dat geurhinder in de omgeving van bedrijven, waarvoor de provincie het bevoegd gezag is, als afzonderlijk milieuaspect met ruimtelijke consequenties geen provinciaal belang is. Dat betekent dat de afwegingen met betrekking tot geurhinder en ruimtelijke ordening op gemeentelijk niveau worden gemaakt (zie paragraaf 3.3). De gemeenten dienen daarbij het rijksbeleid geur in acht te nemen en kunnen daarbij gebruik maken van de Zuid-Hollandse aanpak.

De komst van de Wro en de daarmee gepaard gaande wijziging van doorwerking van het Zuid-Hollands geurhinderbeleid, heeft tevens tot gevolg dat het formuleren van specifieke provinciale doelstellingen om geurhinder te beperken binnen haar grondgebied weinig zinvol is. De provincie heeft immers maar beperkte mogelijkheden om geurhinder binnen haar grondgebied te beïnvloeden.

In afbeelding I.1. is een overzicht gegeven van geurhinder in Nederland door de jaren. De gepresenteerde cijfers 1990-2008 zijn afkomstig van het Permanent Onderzoek Leefsituatie (POLS) van het Centraal Bureau voor de Statistiek [ref. 11.]. Vanaf 2005 zijn de vragen over geurhinder opgenomen in het CBS-onderzoek Participatie & Milieu (P&M). De opzet van het onderzoek is sinds 2005 iets gewijzigd, waardoor trendbreuk mogelijk is.

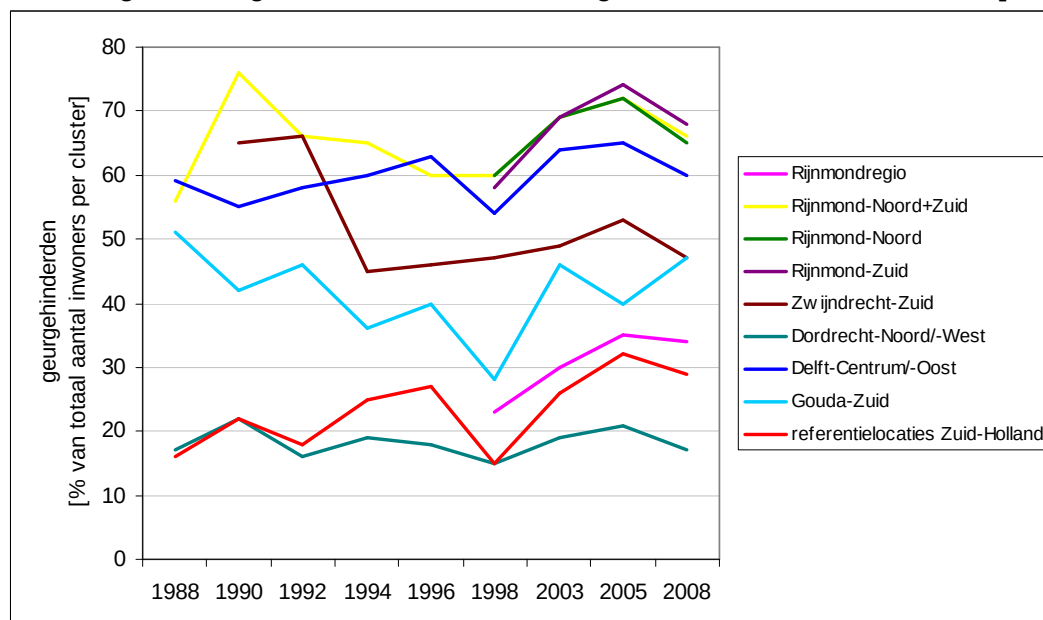
afbeelding I.1. Geurghinderden door industrie in Nederland [ref. 11.]

Uit afbeelding I.1. blijkt dat de geurhinder door industrie een dalende trend volgt. In de periode 1991-1998 is de daling relatief sterk en in de jaren daarna is nog sprake van een lichte daling.

Voor de geursituatie in Zuid-Holland zijn cijfers afkomstig van het Onderzoek naar de milieubeleving (MBO) in Zuid-Holland uit 2008 [ref. 12.]. Het gaat hierbij om hinder veroorzaakt door industrie. De cijfers voor Zuid-Holland zijn in afbeelding I.2. gepresenteerd. Opgemerkt wordt dat de cijfers van het onderzoek in Nederland (CBS) niet zijn te vergelijken met de cijfers voor Zuid-Holland (MBO) door de verschillende onderzoeksopzet.

afbeelding I.2. Geurghinderden door industrie in Zuid-Holland 1990-2008 [ref. 12.]

Door een afwijkende onderzoeksmethode in 2001 wijken de cijfers voor dat jaar sterk af van de periode ervoor en die erna. De cijfers van 2001 zijn daarom niet gepresenteerd in afbeelding 1.2.

In de praktijk blijkt ook verkeer een relatief grote bron van geurhinder te zijn. Het onderhavige document richt zich echter alleen op geurhinder als gevolg van industriële bronnen.

Uit het Zuid-Hollandse Milieubelevingsonderzoek (MBO) uit 2008 blijkt dat de hinder van industriegeur is afgenomen ten opzichte van 2005 en daarmee terug op het niveau van 2003 en nog steeds iets hoger dan in 1998 en 1996.

In Rijnmond-Noord en Rijnmond-Zuid en Delft is veruit de meeste geuroverlast van de industrie. De geurhinder is daar gemiddeld genomen ruim twee maal zo hoog als in de provincie Zuid-Holland als geheel en in de referentielocaties (circa 30 %).

Uit het MBO wordt geconcludeerd dat geurhinder door industriële bronnen nog steeds een grote rol speelt in Zuid-Holland. Er ligt dus nog een serieuze taak om bestaande hinder te beperken en nieuwe hinder te voorkomen.

1.2.   Rijksbeleid geur

Het rijksbeleid geur is vastgelegd in de Herziene Nota Stankbeleid uit 1994 [ref. 2.], de brief van de minister van VROM uit 1995 [ref. 3.] en de Nederlandse Emissierichtlijn Lucht [ref. 15.]. Het geurhinderbeleid is erop gericht de mens zoveel mogelijk te beschermen tegen geurhinder. Bij stank kan het ervaren van ernstige hinder leiden tot effecten bij de mens. Vandaar dat het maximaal toelaatbare risiconiveau (MTR) voor stank is gekoppeld aan het niveau waarbij ernstige hinder wordt ervaren. Het kwaliteitsbeleid voor stank is erop gericht op zo kort mogelijk termijn tenminste te voldoen aan dit MTR niveau. Het uiteindelijke doel is het realiseren van de optimale bescherming van de mens tegen geurhinder. Conform de uitgangspunten van het milieukwaliteitsbeleid wordt naar de streefwaarde toegewerkt waarbij gebruik wordt gemaakt van (tussen)doelstellingen die liggen in het gebied tussen het MTR niveau en de streefwaarde.

Voor het jaar 2010 is vastgelegd dat de milieukwaliteit op lokaal en regionaal niveau zodanig dient te zijn dat in de directe leefomgeving geen ernstige hinder wordt ondervonden. De doelstelling voor 2010 gaat ervan uit dat de mens geen ernstige hinder mag ondervinden en waarbij deze doelstelling geldt voor cumulatieve hinder. Voor de afzonderlijke potentieel veroorzakende factoren betekent dit dat het niveau van hinder in 2010 in elk geval beneden het niveau van ernstige hinder dient te liggen.

In het Nationaal Milieubeleidsplan 3 (NMP3, [ref. 4.]) was als landelijke doelstelling opgenomen om het percentage gehinderden te reduceren van 21 % in 1989 tot 12 % in 2000 en geen ernstig geurgehinderden vanaf het jaar 2010. In het NMP4 [ref. 5.] en het beleidsdocument 'Vaste waarden, nieuwe vormen' milieubeleid 2002-2006 [ref. 8.] zijn geen expliciete doelstellingen opgenomen betreffende het terugdringen van geurhinder. De doelstelling voor 2010 voor ernstige hinder blijft gehandhaafd. Als algemeen uitgangspunt wordt gehanteerd het voorkomen van (nieuwe) hinder. Daarvan afgeleid is de volgende beleidslijn te geven:

rijksbeleid geur

Als algemeen uitgangspunt wordt gehanteerd het voorkomen van (nieuwe) hinder. Daarvan afgeleid is de volgende beleidslijn te geven:

- als er geen hinder is, zijn maatregelen niet nodig;
- als er wel hinder is, worden maatregelen op basis van het BBT-principe (Beste Beschikbare Technieken) afgeleid;
- mate van hinder kan onder andere worden bepaald via een belevingsonderzoek, hinderenquête, klachtenregistratie etc. Voor categorie 1 bedrijven komt het hinderniveau in de bedrijfstakstudie aan de orde;
- de mate van hinder die nog acceptabel is, wordt vastgesteld door het bevoegd bestuursorgaan.

In de Nederlandse Emissierichtlijnen Lucht (NeR) worden voor een aantal branches maatregelenpakketten vastgelegd (zogenaamde categorie 1 bedrijven). Deze richtlijnen zijn gebaseerd op bedrijfstakstudies. Uitgangspunt is dat in de meeste gevallen de maatregelen leiden tot een acceptabel hinderniveau. Het bevoegd bestuursorgaan dient vast te stellen of de maatregelen leiden tot een acceptabel hinderniveau en kan derhalve gemotiveerd afwijken van de NeR. Wanneer geen bedrijfstakstudie voorhanden is, zal op een andere manier het hinderniveau moeten worden bepaald.

Ten aanzien van ruimtelijke ontwikkelingen, zowel nieuw vestiging als uitbreiding van milieubelastende dan wel milieugevoelige activiteiten, geldt eveneens het uitgangspunt dat nieuwe hinder dient te worden voorkomen. Uitgangspunt is dan ook dat een nieuwe woonlocatie, of anderszins gevoelige bestemming, op een zodanige afstand wordt gepland van geurbronnen – en andersom – dat geen of hooguit een acceptabele mate van hinder te verwachten is.

Uitgangspunt in de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht is dat bij vergunningverlening ten behoeve van een nieuwe inrichting, uitbreiding van een inrichting of bij een revisievergunning de beste beschikbare technieken worden toegepast om een hoog beschermingsniveau te bereiken. Er wordt naar gestreefd (nieuwe) hinder te voorkomen. Indien dit niet (geheel) mogelijk is, bijvoorbeeld vanwege ruimtelijke of economische omstandigheden, wordt op lokaal niveau bezien of andere oplossingen mogelijk zijn en vindt vervolgens een afweging plaats.

Het bevoegd gezag stelt in een specifieke situatie vast welke objecten beschermd moeten worden tegen geurhinder: de geurgevoelige objecten. Vervolgens stelt het bevoegd gezag vast wat het benodigde beschermingsniveau is voor de geurgevoelige objecten: het acceptabel hinderniveau.

Het Zuid-Hollands geurhinderbeleid is een nadere uitwerking van het rijksbeleid geur.

1.3. Nieuwe Wet op de ruimtelijke ordening (Wro)

De uitgangspunten van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening (Wro), die per 1 juli 2008 in werking is getreden, zijn: minder regels, decentraal wat decentraal kan en uitvoeringsgericht. De Wro beoogt de verantwoordelijkheden en bevoegdheden over gemeenten, provincies en Rijk zodanig te verdelen, dat iedere bestuurslaag optimaal de haar toevertrouwde belangen kan behartigen.

Met de invoering van de Wro is een aantal zaken veranderd in de ruimtelijke ordening:

- bestemmingsplannen van gemeenten zijn niet meer onderworpen aan de goedkeuring van de provincie. In plaats daarvan stelt de provincie in haar Provinciale Structuurvisie (PSV) vast welke ruimtelijke belangen of aspecten daarvan door haar worden beschouwd als van provinciaal belang;
- de bestuurslagen (Rijk, provincie en gemeenten) handelen proactief: ze maken vooraf kenbaar wat het provinciale ruimtelijke belang is en hoe zij dat, dat wil zeggen met welke instrumenten, willen borgen. Het Rijk of de provincie kan in het uiterste geval de gemeente een reactieve aanwijzing geven, die de gemeente verplicht om het bestemmingsplan in overeenstemming te brengen met hetgeen in de Provinciale Structuurvisie staat;
- gemeenten, provincies en Rijk stellen een structuurvisie vast en gemeenten stellen bestemmingsplannen vast voor het hele grondgebied van de gemeente. Ook kunnen provincie en Rijk een inpassingsplan vaststellen en daarmee de bevoegdheid van gemeenten overnemen om een bestemmingsplan te maken. Dit kan alleen als er een provinciaal of nationaal belang in het geding is. In alle andere gevallen hebben gemeenten de verantwoordelijkheid om bestemmingsplannen voor hun hele gebied te maken;
- de artikel 19-procedure is verdwenen. Met een artikel 19-procedure kon worden afgeweken van een bestemmingsplan. Een enigszins vergelijkbaar instrument in de Wro is het projectbesluit. Het College van B&W kan daarmee toestemming geven om een bestemmingsplan te wijzigen. Een projectbesluit moet in principe binnen één jaar worden gevolgd door een bestemmingsplan;

- alle ruimtelijke plannen, zoals bestemmings- en inpassingsplannen en projectbesluiten moeten ook digitaal beschikbaar zijn. Op het moment dat de bestemmingsplannen op papier ter inzage liggen, moeten ook de digitale plannen beschikbaar komen.

In de Wro is een koppeling gemaakt met de Wet milieubeheer (Wm). In een geval waarbij er bijvoorbeeld duidelijk sprake is van strijd met het bestemmingsplan (of een van de andere in artikel 8.9 en 8.10 van de Wm genoemde ruimtelijke regels) moet de milieuvergunning worden geweigerd, tenzij er zicht is op legalisatie.

invloed op het Zuid-Hollands geurhinderbeleid

De provincie Zuid-Holland heeft op 2 juli 2010 de Provinciale Structuurvisie vastgesteld. De provincie Zuid-Holland stelt zich daarin op het standpunt dat geurhinder in de omgeving van bedrijven, waarvoor de provincie het bevoegd gezag is, als afzonderlijk milieuaspect met ruimtelijke consequenties geen provinciaal belang is. Dat betekent dat de afwegingen met betrekking tot geurhinder en ruimtelijke ordening op gemeentelijk niveau worden gemaakt.

In de PSV zijn vijf hoofdopgaven beschreven die verder zijn vertaald naar veertien provinciale belangen. Deze belangen zijn voor de provincie Zuid-Holland leidend voor het ruimtelijk beleid tot 2020. De provinciale belangen die expliciet of impliciet een relatie met het thema geur hebben, zijn hieronder weergegeven en nader beschreven:

- optimaal benutten van bestaande ruimte van economische clusters:
de ambities bij dit provinciaal belang behelzen onder andere het evenwichtig afstemmen van vraag en aanbod van bedrijventerreinen en de ruimte voor bedrijven in de hogere milieuhinder categorie (HMC-bedrijven). Om dit te bereiken is het volgende in de structuurvisie opgenomen ten aanzien van bedrijventerrein in algemene zin en HMC bedrijven in het bijzonder:
  - voor een aantrekkelijk en concurrerend vestigingsmilieu is de beschikbaarheid van een op de vraag afgestemd areaal bedrijventerreinen een belangrijke randvoorwaarde. Behoud van (binnenstedelijke) bedrijvigheid staat voorop, al dan niet gelegen op bedrijventerreinen. De afstemming tussen vraag en aanbod vindt plaats door intensiveren, innoveren en herstructureren van bestaande en geplande bedrijventerreinen. Pas in laatste instantie komt uitbreiden op eventuele nieuwe locaties aan de orde. Om dit te bereiken is onder andere aangegeven dat bij ruimtelijke ontwikkeling rekening gehouden dient te worden met de wettelijke milieuzonering rond bedrijventerreinen en dat ter plaatse van bedrijventerreinen de hoogst mogelijke milieucategorieën toegestaan dienen te worden;
  - concentratiegebieden voor hogere milieuhindercategorie bedrijven zijn te vinden in de zeehavengebieden in de Rotterdamse regio en de Drechtsteden. Bedrijven in de hogere milieucategorieën vormen een belangrijke schakel in de economische structuur in de provincie Zuid-Holland. De zogenaamde HMC-bedrijven, vanaf categorie 4, kennen veelal een hoge toegevoegde waarde en vormen vaak het middelpunt van andere bedrijvigheid met vele toeleveranciers, inclusief de zakelijke dienstverlening. De ruimte voor bedrijven in de hogere milieucategorieën staat echter onder druk door de milieuzoneringen rond de oprukkende woningbouw. Gezien het belang van de HMC-bedrijven is de (milieu)ruimte voor dit type bedrijven van provinciaal belang. Uitgangspunt voor bestemmingsplannen blijft het mogelijk maken van de hoogst mogelijke categorie op het bedrijventerrein;
- een gezonde leefomgeving:
als ambitie voor dit belang is onder andere opgenomen het gebiedsgericht differentiëren in milieukwaliteiten. Om dit te bereiken is in de structuurvisie onder andere het volgende aangegeven: leefomgevingskwaliteit neemt af door geluidhinder, geurhinder, overschrijding van de fijnstofnormen en onveilige situaties. Vanwege het belang van een goede leefomgevingskwaliteit zijn er zones langs belangrijke verstorende bronnen. In Zuid-Holland gaat het om: hogere milieuhinder categorie bedrijven (HMC), Kijfhoek, Rotterdam - The Hague Airport, Schiphol en infrastructuur in het

algemeen. Voor luchtkwaliteit, geluidhinder en het plaatsgebonden risico gelden wettelijke rijksnormen. Voor geurhinder, groepsrisico en HMC bestaat aanvullend provinciaal ruimtelijk beleid.

I.4. Toekomstige Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)

De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) heeft op 1 oktober 2010 Hoofdstuk 8 van de Wet milieubeheer grotendeels vervangen. Daarmee zijn 25 vergunningenprocedures zoals de milieu-, bouw-, en monumentenvergunning (Rijksniveau) en vergunningen op grond van provinciale en gemeentelijke verordeningen opgegaan in de omgevingsvergunning. Burgers en ondernemers hebben nog te maken met één loket, één beschikking en één procedure. Het doel van de Wabo is om de vergunningprocedure een stuk makkelijker, goedkoper en sneller te laten verlopen.

Het geurhinderbeleid geldt onverkort voor de procedures voor omgevingsvergunningen waarbij geur een rol speelt en de provincie het bevoegd gezag is.

I.5. Wet geurhinder en veehouderij (Wgv)

De Wet geurhinder en veehouderij (Wgv) vormt sinds 1 januari 2007 het toetsingskader voor de milieuvergunning, als het gaat om geurhinder vanwege dierenverblijven van veehouderijen. De Wgv geeft normen voor de geurbelasting die een veehouderij mag veroorzaken op een geurgevoelig object (bijvoorbeeld een woning).

Het Zuid-Hollands geurhinderbeleid richt zich op geur afkomstig van industriële bronnen. In Zuid-Holland wordt het landelijk geurhinderbeleid ten aanzien van veehouderijen gehanteerd.

I.6. Odour units en geureenheden: NEN-EN 13725

Geurconcentraties worden in laboratoria volgens de NEN-EN 13725 gemeten in Europese odour units ofwel ou_E/m^3 . Tot 2003 werden in Nederland geurconcentraties uitgedrukt in geureenheden ofwel ge/m^3 , gemeten conform de Nederlandse voornorm NVN 2820. Tussen deze twee grootheden geldt een vaste verhouding: $1\ ou_E/m^3 = 2\ ge/m^3$.

In onderliggend document wordt consequent de eenheid Europese odour units (ou_E) gebruikt.

I.7. Implementatie IPPC richtlijn in Wet algemene bepalingen omgevingsrecht: Beste Beschikbare Technieken (BBT)

De IPPC-richtlijn (Europese Richtlijn 96/61/EG inzake geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging; gecodificeerd 2008/1/EG) verplicht de lidstaten van de EU om grote milieuvervuilende bedrijven te reguleren middels een integrale vergunning gebaseerd op de beste beschikbare technieken (BBT). In Nederland is de IPPC-richtlijn sinds december 2005 geïmplementeerd in de Wet milieubeheer (thans : Wet algemene bepalingen omgevingsrecht).

Met de wetwijziging is het ALARA-beginsel vervangen door het in de IPPC-richtlijn gebruikte begrip Beste Beschikbare Technieken (BBT). Bij het vaststellen van de vergunningvoorschriften wordt ten minste uitgegaan van BBT die voor de inrichting in aanmerking komen.

De term 'Beste Beschikbare Technieken' wordt in artikel 1.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht als volgt gedefinieerd. 'Beste beschikbare technieken': voor het bereiken van een hoog niveau van bescherming van het milieu meest doeltreffende technieken om de emissies en andere nadelige gevolgen voor het milieu, die een inrichting kan veroorzaken, te voorkomen of, indien dat niet mogelijk is, zoveel mogelijk te beperken, die – kosten en baten in aanmerking genomen – economisch en technisch haalbaar in de bedrijfstak waartoe de inrichting behoort, kunnen worden toegepast, en die voor degene die de inrichting drijft, redelijkerwijs in Nederland of daarbuiten te verkrijgen zijn; daarbij wordt onder technieken mede begrepen het ontwerp van de inrichting, de wijze waarop zij wordt gebouwd en onderhouden, alsmede de wijze van bedrijfsvoering en de wijze waarop de inrichting buiten gebruik wordt gesteld.'

Het begrip BBT (of in het Engels: BAT, best available techniques) uit de IPPC richtlijn is goed vergelijkbaar met de tot die tijd in de vergunningverlening gehanteerde begrippen 'stand der techniek' en ALARA. Deze begrippen eisen een zo groot mogelijke bescherming van het milieu, voor zover die in redelijkheid nog kan worden geleverd. De redelijkheid heeft vooral betrekking op economische haalbaarheid van milieumaatregelen, maar ook andere lokale aspecten moeten worden meegewogen. De afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft via jurisprudentie bepaald dat de beoordelingsvrijheid van het bevoegd gezag bij de invulling van ALARA zijn begrenzings vindt in wat voortvloeit uit de 'meest recent en algemeen aanvaarde milieuhygiënische inzichten'. Deze inzichten zijn als stand der techniek vastgelegd in circulaire, richtlijnen (bijvoorbeeld de NeR) en rapporten, waarin de redelijkheidstoets op bedrijfstakniveau is uitgevoerd. De conclusies ten aanzien van BAT in de BREFs zijn eveneens te beschouwen als de 'meest recent en algemeen aanvaarde milieuhygiënische inzichten' en ook hier heeft de redelijkheidstoets plaatsgevonden op bedrijfstakniveau.

Voor geurhinder is in de NeR het begrip hoog beschermingsniveau uit de Wet milieubeheer gelijk gesteld aan het acceptabel hinderniveau.

In het voorliggende beleidsdocument wordt het begrip BBT gebruikt in plaats van het (verouderde) begrip ALARA.

1.8. Aanpassingen in de Nederlandse emissie Richtlijn Lucht

In de Nederlandse emissie Richtlijn Lucht (NeR, [ref. 15.] is een aantal hoofdstukken, paragrafen en bijzondere regelingen die betrekking hebben op geur gewijzigd. Dit betreft onder meer de paragraaf 3.6 Geur, waarin de systematische bepaling van het acceptabel hinderniveau wordt beschreven, paragraaf 2.9.2 met de omschrijving van de geurgevoelige bestemmingen. Voorts zijn in paragraaf 3.3 een aantal bijzondere regelingen voor specifieke processen vervallen of aangepast.

Op een aantal plaatsen in het Zuid-Hollands geurhinderbeleid is verwezen naar de NeR. De geactualiseerde delen werken rechtstreeks door in het Zuid-Hollands geurhinderbeleid. Het Zuid-Hollands geurhinderbeleid is een verdere uitwerking van de hindersystematiek uit de NeR.

1.9. Relatie geur en gezondheid

Geur kan verschillende effecten oproepen bij de mens, die als nadelig voor de gezondheid worden beschouwd [ref. 13.]. De waarneming van geur verloopt via de receptoren in het reukepitheel. Volgend op de stimulatie van de receptoren ontstaat waarneming van de frequentie, de intensiteit, de hedonische waarde en de kwaliteit (bijvoorbeeld 'oplosmiddelachtig') van de geur. Door mensen wordt de waarneming van de geur vermoedelijk in twee stappen geëvalueerd. Bij de primaire evaluatie wordt ingeschat of de geur potentieel bedreigend is. Wordt de geur als onaangenaam of de situatie als potentieel bedreigend beschouwd dan leidt dit tot (ernstige) hinder. Bij de secundaire evaluatie van de waarneming van de geur, beoordeelt het individu of het met die potentieel bedreigende situatie goed overweg kan (coping). Geeft de uitkomst van deze evaluatie aan, dat het individu de eigen vermogens tot hiermee omgaan als onvoldoende ervaart, dan zal er stress worden ervaren met de daaraan gerelateerde fysiologische effecten. De hinder gaat dan vergezeld van stressgerelateerde somatische gezondheidseffecten. Het is niet duidelijk welke gezondheidseffecten dit zijn; de resultaten van onderzoeken naar het verband tussen geurbelasting en stressgerelateerde gezondheidsklachten, zoals hoofdpijn, benauwdheid en misselijkheid, zijn niet consistent. Directe somatische gezondheidseffecten zullen in principe niet optreden. De meeste geurstoffen zijn namelijk al te ruiken bij hele lage concentraties. Bij dergelijke concentraties zijn over het algemeen geen toxische effecten te verwachten.

De evaluatie van de geur kan ook leiden tot verstoring van gedrag of activiteiten. De meest voorkomende verstoringseffecten zijn vermoedelijk: het sluiten van ramen, het niet graag buiten zijn, bezoek niet graag uitnodigen en/of familie of vrienden komen niet graag op bezoek, vertrouwde/aangename geuren niet meer kunnen ruiken, minder diep ademhalen en het indienen van klachten.

Ook ontevredenheid over de woonomgeving wordt wel eens als indicator voor de gezondheidseffecten van geur gezien. Geurbelasting of ernstige geurhinder kan een negatieve invloed hebben op de woontevredenheid, maar over het algemeen leveren andere kenmerken van de woning- of woonomgeving een veel belangrijkere bijdrage aan de woontevredenheid.

Stank kan dus verschillende gezondheidseffecten oproepen bij de mens: (ernstige) hinder, verstoring van gedrag en activiteiten en stressgerelateerde somatische gezondheidsklachten. Het meest voorkomende en beschreven gezondheidseffect van stank is (ernstige) hinder.

In het Handboek 'Gezondheidseffectscreening, Stad & Milieu' [ref. 13.] wordt een koppeling gemaakt tussen geurbelasting en een GES-score (GES = gezondheidseffectscreening). Er wordt daarmee een verband gelegd tussen geurhinder en gezondheid (welzijn):

tabel I.1. Indeling geurbelasting en GES-score [ref. 13.]

geurconcentratie (98-percentiel) met hedonische waarde	GES-score
- 0,5 < H ≤ 0	1
- 1 < H ≤ - 0,5	3
- 2 < H ≤ - 1	4
H ≤ - 2	6

De IPO-adviescommissie Milieu heeft onlangs ingestemd met het voorstel om de GES-methodiek vaker te gaan gebruiken. Dit betekent dat de provincies met de aangereikte middelen aan de gang kunnen en zich tevens moeten inzetten om samen met gemeenten en regionale GGD het GES-instrument te promoten.

De indeling uit I.1. is in het onderhavige beleidsdocument toegevoegd aan de geursystematiek voor het toetsen van geurbelasting in de provincie Zuid-Holland. De provincie Zuid-Holland gebruikt daarmee de systematiek van de GES-score voor het bevorderen van een gezonde inrichting van een goede en duurzame leefomgeving.

BIJLAGE II   Achtergronddocument geur

Het meten van geur

In de zeventiger en tachtiger jaren bleek steeds duidelijker uit onderzoek naar de samenstelling van geur dat de waarneembaarheid en aard/hinderlijkheid van de geur niet te meten is middels chemische analyses. De meeste geuren bestaan uit complexe mengsels van vaak honderden verschillende componenten, die in zodanig lage concentraties en in wisselende samenstelling aanwezig zijn, dat deze niet chemisch meetbaar waren en/of de meetresultaten niet vertaalbaar waren naar de waarneembaarheid en hinderlijkheid.

In de tachtiger jaren werd daarom de olfactometrie ontwikkeld tot een bruikbare methode voor milieu-onderzoek, waarbij de menselijke neus als meetinstrument werd gebruikt. Het principe van olfactometrie bestaat eruit om een zak met geurhoudende lucht uit een schoorsteen (of andere geurbron) te halen, en deze middels een verdunningsapparaat (de zogenaamde olfactometer) aan een groep van panelleden ter beoordeling aan te bieden. Daarbij wordt die verdunning bepaald waarbij juist de helft van het panel de geurhoudende schoorsteenlucht weet te onderscheiden van schone lucht: bij die verdunning is per definitie 1 geureenheid per kubieke meter lucht aanwezig (1 ge/m^3). Indien bijvoorbeeld de schoorsteenlucht hiertoe 1.000 keer moet worden verdund, bedraagt de geurconcentratie van het luchtmonster 1.000 ge/m^3 . Inmiddels is de standaard eenheid van geur gewijzigd van 'ge' in Europese odour units (ou_E). Deze worden gemeten conform de NEN-EN13725. Een concentratie van 1 ou_E per kubieke meter lucht is die verdunning waarbij de helft van het panel de geurhoudende lucht *met zekerheid* weet te onderscheiden van schone lucht.

Bij de geurmonsternamen aan de schoorsteen wordt tevens de hoeveelheid lucht gemeten die uit de schoorsteen komt, het debiet (uitgedrukt in m^3/uur). Door vermenigvuldiging van het debiet (meestal in de orde-grootte van duizenden m^3/uur) met de geurconcentratie in de schoorsteen (meestal in de orde-grootte van duizenden ou_E/m^3), wordt de geuruitstoot oftewel geuremissie uit de schoorsteen verkregen (veelal uitgedrukt in miljoenen ou_E per uur ($\cdot 10^6 \text{ ou}_E/\text{uur}$)). De methode van olfactometrische geuranalyse is gestandaardiseerd (NEN-EN13725) en er zijn diverse richtlijnen voor geurmetingen en de uitvoering van geuronderzoek: hiervoor wordt verwezen naar het document Meten en Rekenen Geur (Ministerie VROM, 1994) en het Praktijkblad L40 'meten van geur' (L40-P13, Geur Periodieke meting, SenterNovem/Infomil, 2009).

Naast de bepaling van het aantal geureenheden, de geurconcentratie, een maat voor (de sterkte van) de waarneembaarheid van de geur, kan tevens aan de panelleden gevraagd worden hoe (on)aangenaam men de geur vindt. De (on)aangenaamheid wordt ook wel de hedonische waarde genoemd, en wordt doorgaans uitgedrukt op een schaal tussen - 4 (extreem onaangenaam) via 0 (neutraal) en + 4 (extreem aangenaam). Ook hedonische metingen zijn gestandaardiseerd (NVN2818).

Uit diverse onderzoeken is gebleken dat op basis van de combinatie van de geurconcentratie met de hedonische waarde een uitspraak gedaan kan worden over de te verwachten mate van geurhinder. Op basis van de meest recente inzichten op het gebied van geuronderzoek wordt deze combinatie van parameters ook in de toekomst als meest geschikte en meettechnisch haalbare voorspellende maat voor geurhinder beschouwd. Dit wordt hieronder nader toegelicht.

Bepalen van de geurconcentratie in de omgeving en voorspellen van geurhinder

In de vorige paragraaf is uiteengezet hoe geur aan de bron (bijvoorbeeld schoorsteen) gemeten kan worden. Vervolgens wordt deze geuremissie in een verspreidingsmodel voor luchtverontreiniging ingevoerd, om de geurconcentratie in de omgeving te berekenen. Met dit model kan, rekening houdend met zowel de bronkarakteristieken (bijvoorbeeld bronhoogte, uitstroomsnelheid en emissieduur), omgevingskarakteristieken (bijvoorbeeld ruwheid van de omgeving), als wel lokale meteorologische omstandigheden zoals die zich gedurende het jaar voor zullen doen (bijvoorbeeld windrichting, windsnelheid en dergelijke) de geurconcentratie in de omgeving berekend worden (de zogenaamde geurimmissie oftewel geurbelasting). Deze wordt doorgaans uitgedrukt als percentielwaarde, waarbij bijvoorbeeld $1 \text{ ou}_E/\text{m}^3$ als 98-percentielwaarde inhoudt dat op die plaats gedurende 98 % van de tijd van het jaar de geurconcentratie lager zal zijn dan $1 \text{ ou}_E/\text{m}^3$, en gedurende 2 % van de tijd de geurconcentratie hoger zal zijn. De

geurbelasting in de omgeving van een geurbron wordt doorgaans op een topografische kaart van de omgeving weergegeven, door middel van een iso-geurconcentratielijn, een geurcontour.

Om op basis van de aldus berekende geurbelasting de geurhinder te kunnen voorspellen, is ervaringskennis nodig over de mate van geurhinder die ontstaat bij een bepaalde geurbelasting. Deze is de afgelopen jaren opgedaan in zogenaamde koppelingsonderzoeken, waarbij geurcontouren berekend werden rond bedrijven.

Vergunningvoorschriften (NeR paragraaf 2.9.3)

Het resultaat van de afweging om te komen tot een acceptabel hinderniveau wordt vastgelegd in de considerans. Hieruit volgen voorschriften die in de vergunning worden vastgelegd. De vergunningvoorschriften kunnen verschillende vormen hebben. Voorbeelden zijn middelvoorschriften en doelvoorschriften. Bij middelvoorschriften worden de bijbehorende specificaties over het functioneren van de te implementeren middelen aangegeven. Doelvoorschriften kunnen of een emissiegrens voorschrijven (bijvoorbeeld een te realiseren geurvracht in ou_E/uur) of een immissiegrens voorschrijven (bijvoorbeeld een maximale geurbelasting in ou_E/m^3 als een bepaalde percentielwaarde).

Een immissiegrenswaarde die (in ou_E/m^3) in een voorschrift is vastgelegd, kan niet direct door een immissiemeting (concentratiemeting in het veld) worden gecontroleerd. Controle van zo'n voorschrift kan alleen via een geurconcentratie- en debietmeting aan de bron gevolgd door een verspreidingsberekening. Handhaving van de voorschriften moet gericht zijn op controle op de omvang van de emissie van geur, de omvang van de geurbelasting en op de eventuele aanwezigheid en de goede werking van voorzieningen. In de considerans moet de motivatie staan voor de voorschriften. Wanneer er geen sprake is van potentiële geurhinder dan moet dit in de considerans worden vastgelegd.

BIJLAGE III Lijst van potentieel geuremitterende bedrijven
(gesorteerd op SBI-code)

De lijst is een selectie uit de lijst van bedrijven uit de VNG-publicatie 'Bedrijven en milieuzonering' (2009, [ref. 14.]). In de lijst zijn die bedrijfstcategorieën opgenomen waarvan de (indicatieve) afstandsrichtlijn meer dan 100 meter is.

SBI-code	nummer	omschrijving	categorie
151	1	- slachterijen en pluimveeslachterijen	3.2
151	4	- vleeswaren- en vleesconservenfabrieken: p.o. > 1000 m ²	3.2
151	3	- bewerkingsinrichting van darmen en vleesafval	4.2
152	5	- verwerken anderszins: p.o. <= 1000 m ²	3.2
152	2	- conserveren	4.1
152	3	- roken	4.2
152	4	- verwerken anderszins: p.o. > 1000 m ²	4.2
1531	1	- vervaardiging van aardappelproducten	4.2
1532, 1533	3	- met koolsoorten	3.2
1532, 1533	4	- met drogerijen	4.2
1532, 1533	5	- met uienconservering (zoutinleggerij)	4.2
1541	1	- p.c. < 250.000 t/j	4.1
1541	2	- p.c. >= 250.000 t/j	4.2
1542	1	- p.c. < 250.000 t/j	4.1
1542	2	- p.c. >= 250.000 t/j	4.2
1543	1	- p.c. < 250.000 t/j	4.1
1543	2	- p.c. >= 250.000 t/j	4.2
1551	4	- melkprodukten fabrieken v.c. >= 55.000 t/j	4.2
1561	2	- p.c. < 500 t/u	4.1
1561	1	- p.c. >= 500 t/u	4.2
1562	1	- p.c. < 10 t/u	4.1
1562	2	- p.c. >= 10 t/u	4.2
1571	3	- drogerijen (gras, pulp, groenvoeder, veevoeder) cap. < 10 t/u water	4.2
1571	5	- mengvoeder, p.c. < 100 t/u	4.1
1571	6	- mengvoeder, p.c. >= 100 t/u	4.2
1572		Vervaardiging van voer voor huisdieren	4.1
1581	2	- v.c. >= 7500 kg meel/week	3.2
1582		Banket, biscuit- en koekfabrieken	3.2
1584	2	- cacao- en chocoladefabrieken vervaardigen van chocoladewerken met p.o. < 2.000 m ²	3.2
1584	4	- Suikerwerkfabrieken met suiker branden	4.2
1584	5	- Suikerwerkfabrieken zonder suiker branden: p.o. > 200 m ²	3.2
1586	2	- theepakkerijen	3.2
1587		Vervaardiging van azijn, specerijen en kruiden	4.1
1589		Vervaardiging van overige voedingsmiddelen	4.1
1589.1		Bakkerijgrondstoffenfabrieken	4.1
1589.2		Bakmeel- en puddingpoederfabrieken	4.1
1589.2	1	- zonder poederdrogen	3.2
1589.2	2	- met poederdrogen	4.2

SBI-code	nummer	omschrijving	categorie
1591		Destilleerderijen en likeurstokerijen	4.2
1592	1	- p.c. < 5.000 t/j	4.1
1592	2	- p.c. >= 5.000 t/j	4.2
1596		Bierbrouwerijen	4.2
1597		Mouterijen	4.2
160		Tabakverwerkende industrie	4.1
1751		Tapijt-, kokos- en vloermattenfabrieken	4.1
191		Lederfabrieken	4.2
2010.2	1	- met creosootolie	4.1
202		Fineer- en plaatmaterialenfabrieken	3.2
2111		Vervaardiging van pulp	4.1
2112	2	- p.c. 3 - 15 t/u	4.1
2112	3	- p.c. >= 15 t/u	4.2
2320.1		Aardolieraffinaderijen	6
2320.2	B	Recyclingbedrijven voor afgewerkte olie	4.2
2320.2	C	Aardolieproduktenfabrieken n.e.g.	4.2
2412		Kleur- en verfstoffenfabrieken	4.1
2413	1	- niet vallend onder 'post-Seveso-richtlijn'	4.2
2414.1	A1	- niet vallend onder 'post-Seveso-richtlijn'	4.2
2414.1	B1	- p.c. < 100.000 t/j	4.1
2414.1	B2	- p.c. >= 100.000 t/j	4.2
2414.2	1	- p.c. < 50.000 t/j	4.2
243		Verf, lak en vernisfabrieken	4.2
2441	1	- p.c. < 1.000 t/j	4.2
2451		Zeep-, was- en reinigingsmiddelenfabrieken	4.2
2452		Parfumerie- en cosmeticafabrieken	4.2
2462	1	- zonder dierlijke grondstoffen	3.2
2466	B	Overige chemische produktenfabrieken n.e.g.	4.1
247		Kunstmatige synthetische garen- en vezelfabrieken	4.2
2511		Rubberbandenfabrieken	4.2
2512	2	- vloeropp. >= 100 m2	4.1
2513		Rubber-artikelenfabrieken	3.2
252	1	- zonder fenolharsen	4.1
252	2	- met fenolharsen	4.2
261	3	- glaswol en glasvezels, p.c.< 5.000 t/j	4.2
2682	A1	- p.c. < 100 t/u	4.2
2682	B1	- steenwol, p.c. >= 5.000 t/j	4.2
2682	B2	- overige isolatiematerialen	4.1
2682	D0	Asfaltcentrales: p.c.< 100 ton/uur	4.1
2682	D1	- asfaltcentrales, p.c. >= 100 ton/uur	4.2
271	2	- p.c. >= 1.000 t/j	6
274	A1	- p.c. < 1.000 t/j	4.2
2751, 2752	1	- p.c. < 4.000 t/j	4.2
2753, 2754	1	- p.c. < 4.000 t/j	4.2
2851	3	- thermisch verzinken	3.2
2851	4	- thermisch vertinnen	3.2
2851	8	- emailleren	3.2

SBI-code	nummer	omschrijving	categorie
2851	12	- lakspuiten en moffelen	3.2
311		Elektromotoren- en generatorenfabrieken incl. reparatie	4.1
312		Schakel- en installatiemateriaalfabrieken	4.1
313		Elektrische draad- en kabelfabrieken	4.1
314		Accumulatoren- en batterijenfabrieken	3.2
315		Lampenfabrieken	4.2
3162		Koolelektrodenfabrieken	6
341	1	- p.o. < 10.000 m2	4.1
341	2	- p.o. >= 10.000 m2	4.2
3420.1		Carrosseriefabrieken	4.1
351	2	- kunststof schepen	3.2
372	B	Rubberregeneratiebedrijven	4.2
372	C	Afvalscheidingsinstallaties	4.2
40	B1	- covergisting, verbranding en vergassing van mest, slib, GFT en rest-stromen voedingsindustrie	3.2
5121	1	Grth in akkerbouwprodukten en veevoeders met een verwerkingscapaciteit van 500 ton/uur of meer	4.2
5151.3		Grth minerale olieprodukten (excl. brandstoffen)	3.2
6311.1	7	- tankercleaning	4.2
6311.2	10	- tankercleaning	4.2
9001	A1	- < 100.000 i.e.	4.1
9001	A2	- 100.000 - 300.000 i.e.	4.2
9002.1	C	Vuiloverslagstations	4.2
9002.2	A2	- kabelbranderijen	3.2
9002.2	A5	- oplosmiddel terugwinning	3.2
9002.2	A6	- afvalverbrandingsinrichtingen, thermisch vermogen > 75 MW	4.2
9002.2	B	Vuilstortplaatsen	4.2
9002.2	C3	- belucht v.c. < 20.000 ton/jr	3.2
9002.2	C4	- belucht v.c. > 20.000 ton/jr	4.1
9002.2	C5	- GFT in gesloten gebouw	4.1

BIJLAGE IV Klachtenprotocol Milieutelefoon Zuid-Holland

A. Wanneer en hoe vaak verificatie

Een van de uitgangspunten bij de provinciale Milieutelefoon is sinds jaar en dag geweest dat elke klacht in principe zo spoedig mogelijk geverifieerd wordt. De praktijk is echter in de loop der jaren en mede onder invloed van structurele overlastsituaties anders. Een verificatie kan overigens op verschillende manieren plaatsvinden, zoals ter plaatse, telefonisch bij klager en/of bedrijf en op basis van andere informatie, zoals bijvoorbeeld windrichting of een melding.

1. Uitgangspunten

Belangrijk uitgangspunt is: zo veel als mogelijk oorzaken van klachten bij provinciale bedrijven zien te achterhalen en in overleg met het bedrijf proberen te komen tot oplossingen om de overlast blijvend ongedaan te maken.

Om nu op gelijke wijze klachten, zowel de incidentele als de structurele klachten over inrichtingen en activiteiten waarvoor de provincie bevoegd gezag is, af te kunnen handelen en al dan niet te valideren geldt dit klachtenprotocol. Door dit protocol te volgen leveren de betrokkenen tevens een bijdrage aan de kwaliteit van de handhaving. Bovendien hebben goed gemotiveerde beoordelingen van klachten bij diverse strafrechtelijke en bestuurlijke procedures zo hun invloed gehad op de uitspraken.

Overigens staat de inhoud van het Draaiboek milieu-incidenten voor inrichtingen van de provincie Zuid-Holland met de komst van dit protocol niet ter discussie. De daarin beschreven handelwijze en stappen-schema's voor de procedures 'Niet spoedeisend', 'Beperkt incident' en 'Incident' blijven van kracht.

Dit protocol geldt als mogelijk sprake is van een 'provinciaal bedrijf' dat overlast veroorzaakt. In de meeste gevallen kan de klager een bedrijf als mogelijke veroorzaker noemen. Mocht dat niet het geval zijn dan wordt aan de hand van de soort overlast, (zo veel als mogelijk) de windrichting in combinatie met de locatie van overlast door de 1e-lijns KMD'er bezien of het mogelijk om een 'provinciaal bedrijf' gaat. Betreft het niet een 'provinciaal bedrijf' dan wordt de klacht administratief afgehandeld en zo mogelijk doorgegeven aan de betrokken instantie.

De overlast kan overigens zeer divers zijn, zoals: geurhinder, stof, geluid, overtreden voorschriften als opslaghoogte, buiten vergunde tijden werken, niet vergunde activiteiten et cetera.

Het 'gegrond' verklaren van een klacht wil niet per definitie zeggen dat er sprake is van een overtreding. Een klacht 'gegrond' verklaren betekent dat overlast is waargenomen, ongeacht de mate waarin die overlast zich voordoet en is waargenomen. Bij een overtreding wordt dat apart vermeld (inclusief het voorschrift dat is overtreden) in de rapportages en in SMI.

2. Situaties

Het kan gaan om:

1. enkele klacht tijdens of buiten kantooruren;
2. meerdere klachten over naar alle waarschijnlijkheid dezelfde bron tijdens of buiten kantooruren;
3. structurele klachten waarbij nog geen besluit is genomen over een handhavingstraject gericht op het wegnemen van de overlast/ oorzaak;
4. structurele klachten tijdens een bestuurlijk handhavingstraject gericht op het wegnemen van de overlast/oorzaak;
5. structurele klachten terwijl aan het wegnemen van de overlast/oorzaak wordt gewerkt;
6. overige situaties.

Voor elke situatie volgt nu een korte toelichting inclusief een doelstelling.

ad 1. Enkele klacht tijdens of buiten kantooruren

Incidentele klachten in principe altijd ter plaatse verifiëren, tenzij de overlast zich niet op het moment van indienen voordoet, of indien uit meteo-informatie de bron overduidelijk niet van een provinciaal bedrijf afkomstig kan zijn.

Bij uitzondering is een telefonische verificatie mogelijk. In geval overlast afkomstig van het bedrijf wordt ontkend, zal alsnog z.s.m. ter plaatse een onderzoek worden ingesteld. Bevestigt het bedrijf de overlast, wordt de klacht uiteraard als 'terecht' beoordeeld. Moeilijker is het om te bepalen of ook sprake is van een overtreding. Vandaar dat in de regel ter plaatse een verificatie de voorkeur heeft.

tijdens kantooruren

Komt de klacht tijdens kantooruren binnen dan gaat de behandelend ambtenaar zo spoedig mogelijk ter plaatse en stelt een onderzoek in naar de mate van overlast bij de opgegeven locatie door de klager. Is de behandelend ambtenaar niet in de gelegenheid direct op onderzoek uit dan wordt hiervoor een collega ingeschakeld. Kan er niemand van het betrokken bureau dan wordt de 2e-lijns KMD'er ingeschakeld.

Wordt **de overlast vastgesteld** dan volgt een bezoek bij de veroorzaker. De klacht wordt 'gegrond' verklaard. Bekeken zal worden wat de oorzaak voor de overlast is en of sprake is van een overtreding. Kan de oorzaak worden gevonden bij het bedrijf dan de gangbare procedure volgen.

Wordt **geen overlast waargenomen** dan wordt dit gerapporteerd en kan geen veroorzaker worden aangewezen. Dit wil niet zeggen dat getwijfeld wordt aan de ondervonden overlast door de klager.

buiten kantooruren

Buiten kantooruren wordt bij een incidentele klacht de 2e-lijns KMD'er ingeschakeld en geldt hetzelfde als hiervoor is beschreven. De KMD'er draagt bevindingen schriftelijk over aan de behandelend ambtenaar om de klacht verder af te handelen. De 2e- lijn KMD krijgt hiervan een afschrift.

doelstelling

95 % van de incidentele klachten over een mogelijk provinciale veroorzaker wordt in behandeling genomen/geverifieerd ter plaatse.

ad 2. Meerdere klachten over naar alle waarschijnlijkheid dezelfde bron tijdens of buiten kantooruren

Het kan hier gaan om gelijksoortige klachten die in een relatief korte tijd (binnen één of enkele uren) gemeld worden, of zeer verspreid over de dag (van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat).

Al bij de eerste klacht is de KMD'er of behandelend ambtenaar (of de vervanger) op de hoogte gesteld door de 1e-lijns KMD'er. De handhaver/KMD'er stelt vervolgens zo spoedig mogelijk een onderzoek in. Gaat eerst ter plaatse bij de klager en bij waarneming overlast volgt onderzoek bij de inrichting.

geen overlast

Neemt de handhaver/KMD'er geen overlast waar dan zal bij een volgende klacht opnieuw een onderzoek ingesteld moeten worden. Is sprake van kortdurende terugkerende overlast (pieken) zal de handhaver langer in de omgeving moeten blijven om waarneming te kunnen doen.

doelstelling

Zolang gelijksoortige klachten aanhouden en geen overlast kan worden waargenomen wordt op dagen dat geklaagd wordt per dag maximaal twee verificaties gedaan op de eerste dag en in de daaropvolgende dag(en) eenmaal per dag in de eerste weken.

Als de overlast blijft aanhouden maar niet kan worden vastgesteld door een van de handhavers dan zal een andere verificatieprocedure moeten worden afgesproken door de betrokkenen.

Wordt wel overlast maar geen bron/oorzaak gevonden dan zal bij de eerstvolgende klacht het bedrijf telefonisch geïnformeerd worden over het aanhouden van de overlast. Het bedrijf wordt dan verzocht nog eens op onderzoek uit te gaan en de resultaten te melden aan de handhaver. Stelt het bedrijf niet opnieuw een onderzoek in, dan zal de handhaver/KMD'er wederom ter plaatse moeten gaan. Kan het bedrijf de bron niet vinden en blijven de klachten aanhouden, dan stelt de handhaver (of de KMD'er) nog eenmaal op die dag een onderzoek in.

doelstelling

Minstens 60 van soortgelijke klachten waarbij nog geen bron is gevonden voor de overlast wordt in behandeling genomen/geverifieerd.

Wordt overlast én oorzaak vastgesteld, dan kunnen de volgende gelijksoortige klachten eveneens gegrond worden verklaard. Met het bedrijf wordt overlegd of en zo ja hoe z.s.m. een einde te maken is aan de overlast. Mocht dit niet direct mogelijk zijn worden andere afspraken gemaakt, conform de procedure sanctiestrategie. Ingeschat wordt door handhaver en bedrijf hoe lang de overlast nog kan voortduren. Klachten die binnen die periode binnenkomen worden eveneens 'gegrond' verklaard. Bij klachten die na die periode binnenkomen wordt in eerste instantie contact gezocht met het bedrijf (telefonisch of door ter plaatse te gaan) om te bezien of aanvullende maatregelen genomen moeten worden teneinde de overlast ongedaan te maken. Als volgens het bedrijf de overlast zich niet meer kan voordoen, dan verifieert de handhaver de klacht ter plaatse.

meerdere klachten van dezelfde klager op één dag

Als dezelfde klager over hetzelfde meerdere malen per dag klaagt, wordt dit gezien als één klacht. Van de tweede (en mogelijk meerdere) meldingen van de klager wordt aantekening gemaakt op het eerste klachtenformulier.

ad 3. Structurele klachten waarbij nog geen besluit is genomen over een bestuurlijk handhavingstraject gericht op het wegnemen van de overlast/oorzaak

Op basis van eerdere gegronde klachten is de situatie bij het bedrijf inmiddels bekend. Overleg is nog gaande over mogelijke oplossingsrichtingen of de vergunningprocedure loopt.

Bij aanhoudende klachten over dezelfde bron/veroorzaker wordt op één dag minstens eenmaal verificatie uitgevoerd. Komen de klachten van verschillende locaties is het raadzaam op de diverse locaties verificatie uit te voeren. In geval de klachten blijven aanhouden is over een breder gebied voldoende informatie verkregen om nieuwe klachten eveneens af te kunnen handelen. Wordt de overlast waargenomen dan kunnen de volgende klachten op die dag administratief als 'gegrond' worden afgehandeld. Wordt geen overlast waargenomen dan komt dat op de rapportage te staan met als veroorzaker 'onbekend'.

doelstelling

Bij structurele klachten over een bekende bron zonder afspraken met het bedrijf over wegnemen van de oorzaak vindt minimaal eenmaal per week verificatie plaats. Als er geen overlast is waargenomen en later die week komt nog een klacht binnen dan dient deze klacht te allen tijde geïnfomeerd te worden.

ad 4. Structurele klachten tijdens een bestuurlijk handhavingstraject gericht op het wegnemen van de overlast/oorzaak

Bij een bestuurlijk handhavingstraject zal regelmatig moeten worden vastgesteld bij het bedrijf of het bestuurlijk handhavingstraject (bijvoorbeeld bij een dwangsom) een vervolg kan krijgen (inning dwangsom). Eenmaal per dag is dan voldoende. Belangrijk is dat hierbij de behandelend ambtenaar en de bestuurlijk-juridisch medewerker overeenstemming over hebben. De 1e-lijn KMD wordt over deze afspraken geïnformeerd.

doelstelling

Bij klachten over een bekende bron waarvoor een bestuurlijk handhavingstraject loopt vindt minimaal *) één verificatie per dag plaats.

*) Minimaal, omdat dit zal afhangen van de last onder dwangsom/de sanctie. Bij maximaal 3 dwangsommen per dag, zal ook meerder malen waarnemingen gedaan moeten worden.

ad 5. Structurele klachten terwijl aan het wegnemen van de overlast/oorzaak wordt gewerkt

Als zich structurele klachten voordoen terwijl bijvoorbeeld reparatie plaatsvindt of een voorziening wordt aangebracht dan kan in eerste instantie contact worden opgenomen met het bedrijf. Deze kan mogelijk bevestigen of sprake is van overlast. In dat geval kan de klacht 'administratief' worden afgehandeld. Bij twijfel over de waarneming van het bedrijf kan de handhaver altijd nog zelf ter plaatse gaan. Bij de klager kan in zo'n geval informatie worden ingewonnen over het al dan niet voortbestaan van de overlast.

Verificatie vindt in dit soort situaties regelmatig plaats, bijvoorbeeld 1 à 2 maal per week.

doelstelling

Bij klachten over een bekende bron terwijl gewerkt wordt aan het wegnemen van de overlast/oorzaak vindt 1 - 2 keer week verificatie plaats. Als er geen overlast is waargenomen en later die week komt nog een klacht binnen dan dient deze klacht te allen tijde geïnfomeerd te worden.

ad 6. Overige situaties

Afwijking van bovenstaand protocol is alleen mogelijk indien de wijze van klachtenafhandeling/verificatie schriftelijk is vastgelegd en goedgekeurd in het MT-HH.

Daar waar afspraken zijn gemaakt met de bedrijven n.a.v. klachten en/of bestuurlijke trajecten in gang zijn gezet wordt de 1e-lijn KMD altijd - schriftelijk - geïnformeerd.

Als er afspraken zijn gemaakt of trajecten zijn gestart die ook te maken hebben met de taak van de 2e-lijn KMD (dat zijn dus zaken die van belang zijn bij de verificatie van klachten) dan dient er **ook** schriftelijke informatie (fact sheets, handhavingsbrieven) verstrekt te worden aan de 2e-lijn KMD, die in de KMD-auto moet worden bewaard.

De 1e- en 2e informeren verloopt via de diensthebbende medewerker. Zie daarvoor Digilate:

http://intranet.pzh.nl/organisatie/gwm/uitvoerende_afdelingen/afd_handh/milieutelefoon/rooster/index.jsp

B. Informatie-uitwisseling

De interne informatie-uitwisseling is van groot belang voor het op een efficiënte en effectieve wijze uitvoeren van de diverse taken binnen de Milieutelefoon Zuid-Holland.

Vanwege de 24-uurs bereikbaarheid en daarmee ook een 24-uurs (repressief) toezicht ligt de handhaving bij meerdere milieu-inspecteurs uit verschillende bureaus.

Om adequaat te kunnen optreden is informatie noodzakelijk en informatie-uitwisseling onontbeerlijk. Hier de afspraken op een rij. Vandaar deze afspraken.

Omdat klachten en meldingen 24 uur per dag, 7 dagen per week binnen kunnen komen gelden voor de periode tijdens antoortijd en daarbuiten andere afspraken.

afspraken

Tijdens kantoortijd

Binnenkomen van de klachten/meldingen

1. in principe dienen alle klachten en meldingen bij (1^e lijnszorg van) de Milieutelefoon (070 441 6111 of via het e-loket/ milieuklachten@pzh.nl) binnen te komen. De 1^e lijnsmedewerker geeft de klacht direct mondeling of telefonisch door aan de behandelend ambtenaar of KMD-inspecteur. Bij de meldingen is de spoedeisendheid bepalend voor de wijze van doorgeven;
2. als een klacht of melding elders binnen de afdeling Handhaving terecht komt, dient de ambtenaar die de klacht of melding in ontvangst neemt deze **direct** telefonisch door te geven aan de medewerker van de Milieutelefoon. Zonodig de voice-mail inspreken. Degene die de klacht/melding in ontvangst neemt vertelt de klager/melder dat in het vervolg het nummer van de Milieutelefoon moet worden gebeld voor het indienen van een klacht/melding. In geval sprake is van een melding vanwege directe hinder of overlast zullen de bedrijven dit uitsluitend telefonisch moeten melden. Dit is een aandachtspunt voor de b.a.'s!
3. er zijn klagers die melding doen van een situatie die geen hinder oplevert, maar bijvoorbeeld niet conform de vergunning is, of die mogelijk tot overlast kan gaan leiden (bijvoorbeeld: de deur staat open). Deze telefoontjes worden dan ook beschouwd als een melding (hiermee wordt bovendien voorkomen dat bedrijven onterecht oog in de klachten top 10 verschijnen.);

Klachten/meldingenformulieren

4. in principe vult de medewerker van de Milieutelefoon direct over de klacht/melding een speciaal klachten/meldingenformulier in. Hiervan wordt een kopie/fax gestuurd naar de behandelend ambtenaar.
5. a. het klachtenformulier wordt na het volledig invullen over de klachtenafhandeling en de bevindingen retour gestuurd naar de 1^e lijnsmedewerker die de klacht heeft ontvangen;
b. het meldingenformulier dient als na de melding actie is ondernomen eveneens ingevuld te worden;

De ingevulde formulieren worden gebruikt voor de invoer in SQUIT en bewaard.

Be-/afhandeling van de klachten/meldingen

6. de medewerker van de Milieutelefoon beoordeelt wie het bevoegde gezag is en wie de klacht/melding moet be-/afhandelen;
7. gaat het om een provinciaal bedrijf dan wordt de betrokken milieu-inspecteur of zijn/haar vervanger **direct** na binnenkomst van een klacht op de hoogte gesteld door de medewerker van de Milieutelefoon. Dit gebeurt in 1^e instantie mondeling/telefonisch direct gevolgd door een fax/kopie van het klachten/meldingenformulier. Het doorgeven van de melding gebeurt direct zoals hiervoor beschreven indien directe actie van de b.a. of de vervanger gewenst is. Bij niet spoedeisende meldingen wordt het meldingsformulier zo spoedig mogelijk gefaxt of in kopie gestuurd naar de b.a.;

8. een klacht of een melding genoemd bij punt 3 wordt **zo spoedig mogelijk** door de/een milieu-inspecteur in behandeling genomen. Zie hoofdstuk 2 afspraken 2^e lijn/B.A./);
9. wordt bij het doorgeven van een klacht door de 1ste lijnmedewerker duidelijk dat deze niet in behandeling genomen wordt volgens hoofdstuk 1 van dit protocol dan heeft de 1^e lijnsmedewerker de mogelijkheid dit door te geven aan het bureauhoofd;
10. er doen zich situaties voor dat klachten op een andere dag, bijvoorbeeld tijdens een reguliere controle of op basis van een geluidsmeting worden afgehandeld. In zo'n dient wel de planning van de reguliere controle of meting aan de KMD gemeld te worden. De reguliere controle of de geluidsmeting zal dan wel (uiterlijk binnen een maand) moeten plaatsvinden. De klacht wordt als behandeld beschouwd en het bezoeker rapport en KMD-formulier wordt later na de reguliere controle teruggestuurd;
11. is de klacht/melding voor een andere bevoegde instantie, dan wordt de klacht/melding direct doorgegeven aan de desbetreffende instantie;

Informatie-uitwisseling

12. de 1^e lijnsmedewerker wordt van de bevindingen door de milieu-inspecteur **snel na het ingestelde onderzoek** (ook na kantoortijd) telefonisch geïnformeerd over de bevindingen van de milieu-inspecteur via de Milieutelefoon (070 441 61 11). Hierdoor kunnen eventuele volgende klagers direct op de hoogte worden gesteld van hetgeen er aan de hand is. Maar deze informatie is - zeker niet in de laatste plaats - belangrijk voor de 1^e lijnsmedewerker bij de afweging van nieuwe/ volgende klachten;
13. via het klachten- en meldingenformulier moet door de milieu-inspecteur in het kort gerapporteerd worden over de bevindingen. Alle items op het formulier vanaf '**Afhandeling**' moeten daarbij worden ingevuld. Van het bezoeker rapport over de klachtenafhandeling wordt een kopie bij het klachtenformulier gedaan en naar de 1^e lijnsmedewerker retour gezonden;
14. de klagers worden altijd geïnformeerd over de bevindingen van de milieu-inspecteur. Meestal gebeurt dat op het moment van verificatie van de klacht bij de woning van de klager of wordt de klager nadien teruggebeld door de inspecteur, tenzij met de 1^e lijn KMD-er anders is afgesproken. Is de klager niet thuis, dan doet de milieu-inspecteur een speciaal kaartje bij de klager in de bus met daarop de belangrijkste informatie. De klager heeft dan de mogelijkheid om telefonisch bij de milieu-inspecteur om meer informatie te vragen;

Invoeren in SMI

15. de klachten, meldingen en de terugrapportages worden door het Stafbureau Handhaving ingevoerd;

Preventieve controles/afspraken met bedrijven

16. wordt er tijdens een (preventief) bezoek bij een bedrijf en worden zaken gesignaleerd die kunnen leiden tot overlast, dan wordt daarvan **direct** telefonisch melding gedaan bij de Milieutelefoon;
17. indien met bedrijven (waarover regelmatig wordt geklaagd) afspraken worden gemaakt, of worden (sanctie)maatregelen getroffen tegen zo'n bedrijf, dan wordt de Milieutelefoon hierover (bij voorkeur schriftelijk via een afschrift) geïnformeerd;

Buiten kantoortijd

Voor de klachten/meldingen die buiten kantoortijd binnenkomen gelden in grote lijnen de hiervoor genoemde afspraken. Alleen de afwijkende punten komen hier nog aan bod.

Be-/afhandeling van de klachten/meldingen

18. buiten kantooruren worden binnengekomen klachten, indien de provincie bevoegd gezag is, telefonisch doorgegeven aan de dienstdoende milieu-inspecteur (2^e lijn). Deze inspecteur ontvangt een semafoonoproep en belt dan **zo spoedig mogelijk** terug, of krijgt een telefoontje. In geval van een voorafgaande

melding van een bedrijf dat overlast mogelijk is, informeert de 1^e lijnsmedewerker de klager en heeft de 2^e lijn niet te worden ingeschakeld. Mocht volgens de doelstellingen, hiervoor genoemd, al een waarneming hebben plaatsgevonden, dan heeft de 2^e lijn eveneens niet meer te worden ingeschakeld, tenzij anders is afgesproken met de behandelend ambtenaar;

Mondelinge informatie-uitwisseling

19. de milieu-inspecteur die ter plaatse is geweest informeert de 1^e lijnsmedewerker zo spoedig mogelijk (telefonisch) over de bevindingen. Tenzij (bijvoorbeeld bij middernachtelijke klachten) iets anders is afgesproken;

Klachten/meldingenformulieren

20. de 1^e lijnsmedewerker van de Milieutelefoon vult de eerstvolgende werkdag over de klacht/melding het klachten/meldingenformulier in. Hiervan krijgen de 2^e lijnsmedewerker de behandelend ambtenaar een afschrift;
21. de schriftelijke afhandeling door de 2^e lijnsmedewerker gebeurt zo spoedig mogelijk, bij voorkeur op de eerstvolgende werkdag, maar uiterlijk binnen 1 week na het indienen van de klacht. Het klachten-/meldingenformulier, eventueel met bijlagen, dient **volledig** te worden ingevuld. De 1e lijnsmedewerker krijgt hiervan een exemplaar;

Overig

22. voorkomen moet worden dat voor hetzelfde voorval op één dag de behandelend ambtenaar en de dienstdoende KMD-inspecteur een controle uitvoeren bij een bedrijf. Daarom is een snelle informatie-uitwisseling noodzakelijk;

Voorbeeld: er komt een melding van een bedrijf over een bedrijfsstoring binnen bij een regiokantoor, met als mogelijk gevolg: geuremissie. Deze melding wordt telefonisch aangenomen door een van de regiomedewerkers. Hiervan wordt een fax of e-mail gestuurd naar de 1^e lijnsmedewerkers van de Milieutelefoon. De dienstdoende medewerker 1^e lijnsopvang krijgt 's avonds een klacht over geurhinder door het bedrijf dat bij het regiokantoor een melding heeft gedaan. De dienstdoende medewerker 1^e lijnsopvang heeft echter de melding via de fax of e-mail nog niet gelezen (kunnen lezen). Vervolgens wordt de dienstdoende KMD-inspecteur opgepiept en na overleg wordt besloten om bij het bedrijf te gaan kijken (ruiken). Er is (enige) geuroverlast waargenomen.

Conclusies: de volgende werkdag blijkt dat het oproepen van de milieu-inspecteur niet nodig is geweest, deze had dus niet op pad hoeven te gaan. Ook had de klager op het moment van de overlast direct geïnformeerd kunnen worden over de problemen bij het betreffende bedrijf.

23. door 1ste lijn zal jaarlijks een overzicht (monitoring) aan het MT-HH worden aangeboden over het al of niet voldoen aan de gemaakte afspraken en doelstellingen.

BIJLAGE V   Geuraanpak Kerngebied Rijnmond

Zie aparte rapportage.

BIJLAGE VI   GeurNeutralisatieMiddelen Beleidsdocument Provincie Zuid-Holland

De toepassing van neutralisatiemiddelen voor geurbestrijding, zie aparte rapportage